

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

Broj spisa: KSC-SC-2025-06

Rešava: Panel veća Vrhovnog suda

sudija Ekaterina Trendafilova, predsedavajuća
sudija Kristin van den Vajngart
sudija Danijel Fransen

Sekretar: Fidelma Donlon

Datum: 9. mart 2026.

Jezik originala: engleski

Stepen tajnosti: javno

Odluka po zahtevu odbrane za zaštitu zakonitosti

Specijalizovani tužilac:

Kimberli P. Vest

Branilac Pjetera Šalje

Žan-Luj Žilisen

Zastupnik žrtava

Sajmon Loz

PANEL VEĆA VRHOVNOG SUDA Specijalizovanih veća Kosova (u daljem tekstu: panel Vrhovnog suda, odnosno panel) pozivajući se na članove 33 i 162(2) Ustava,¹ članove 3, 12, 14(1), 16(1), 44(2) i 48(6), (7) i (8) Zakona o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu² (u daljem tekstu: Zakon) i pravila 193 i 194(1)(b) Pravilnika o postupku i dokazima (u daljem tekstu: Pravilnik)³ rešava po podnesku „Zahtev odbrane za zaštitu zakonitosti, sa poverljivim prilogom 1” (u daljem tekstu: Šaljini zahtev, odnosno zahtev).⁴

I. TOK POSTUPKA

1. Dana 16. jula 2024, Pretresni panel I je izdao presudu i osudio g. Pjetera Šalju na kaznu zatvora od 18 godina, u koju se uračunava vreme provedeno u pritvoru (u daljem tekstu: prvostepena presuda).⁵
2. Dana 29. novembra 2024, Pretresni panel I je izdao „Nalog o reparacijama izrečen Pjeteru Šalji”, u kome je naložio g. Šalji da plati 208.000 evra kao naknadu za materijalnu i nematerijalnu štetu nanetu žrtvama krivičnih dela za koja je osuđen.⁶
3. Dana 14. jula 2025, apelacioni panel je doneo svoju presudu u kojoj je, između ostalog, delimično prihvatio Šaljine žalbene razloge 7, 12 i 14 i delimično poništio osude koje su mu izrečene po tačkama 1 i 3 optužnice, u delu koji se „odnosi na proizvoljno lišenje slobode dva lica i mučenje pet lica” (u daljem tekstu: drugostepena

---

¹ Ustav Kosova (sa amandmanima I-XXIV), 5. avgust 2015.

² Zakon o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, br. 05/L-053.

³ Pravilnik o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova, KSC-BD-03/Rev3/2020, (usvojen 17. marta 2017, revidiran 29. maja 2017, sa izmenama i dopunama od 29. i 30. aprila 2020).

⁴ PL001/F00001, Defence Request for Protection of Legality with Confidential Annex 1 /Zahtev odbrane za zaštitu zakonitosti, sa poverljivim prilogom 1/, 14. oktobar 2025. Javna redigovana verzija izdata je 25. novembra 2025, F00001/RED.

⁵ KSC-BC-2024-04/F00847/RED, Trial Judgment and Sentence with One Confidential Annex /Prvostepena presuda i kazna s poverljivim prilogom/, 16. jul 2024, stav 1124.

⁶ KSC-BC-2024-04/F00866, Reparation Order against Pjetër Shala /Nalog o reparacijama izrečen Pjeteru Šalji/, 29. novembar 2024. (poverljivo), stav 239. Javna redigovana verzija izdata je 23. decembra 2024, F00866/RED.

presuda).⁷ Apelacioni panel je odbio Šaljinu žalbu „u preostalom delu“⁸ i potvrdio osude koje su mu izrečene za ratne zločine proizvoljnog lišenja slobode, mučenja i ubistva, ali je ukinuo kazne koje su mu izrečene po tačkama optužnice 3 i 4 i izrekao mu novu kaznu zatvora od 13 godina, u koju se uračunava vreme provedeno u pritvoru.⁹

4. Dana 23. jula 2025, g. Šalja je podneo „Zahtev odbrane za produženje roka i prekoračenje dozvoljenog broja reči u zahtevu za zaštitu zakonitosti“, u kome je zatražio da mu se rok propisan Pravilnikom za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti produži za 60 dana, kao i da mu se odobri prekoračenje dozvoljenog broja reči.¹⁰

5. Dana 25. jula 2025, predsednik je odredio panel Vrhovnog suda koji će rešavati po eventualnom zahtevu za zaštitu zakonitosti kada ga g. Šalja bude podneo, kao i sva druga povezana pitanja.¹¹

6. Dana 8. avgusta 2025, panel Vrhovnog suda je odbacio zahtev za produženje roka i prekoračenje dozvoljenog broja reči.¹²

7. Dana 14. oktobra 2025, odbrana je podnela svoj zahtev.

8. Dana 16. oktobra 2025, panel Vrhovnog suda je izdao „Nalog o rokovima za podnošenje podnesaka“.¹³

---

⁷ KSC-CA-2024-03/F00069, drugostepena presuda, 14. jul 2025, stav 938.

⁸ Drugostepena presuda, stav 938.

⁹ Drugostepena presuda, stav 938.

¹⁰ F00001, Defence Request for an Extension of Time and Word Limit for its Request for Protection of Legality /Zahtev odbrane za produženje roka i prekoračenje dozvoljenog broja reči u zahtevu za zaštitu zakonitosti/, 23. jul 2025.

¹¹ F00002, Decision Assigning a Supreme Court Panel /Odluka o raspoređivanju sudija u panel Vrhovnog suda/, 25. jul 2025.

¹² F00005, Decision on the Request for an Extension of Time and Word Limit /Odluka po zahtevu za produženje roka i prekoračenje dozvoljenog broja reči/, 8. avgust 2025.

¹³ PL001/F00002, Order on the Time-Limits for Submissions /Nalog o rokovima za podnošenje podnesaka/, 16. oktobar 2025.

9. Dana 3. decembra 2025, Specijalizovano tužilaštvo (u daljem tekstu: tužilaštvo) i zastupnik žrtava podneli su svoje odgovore na Šaljin zahtev (u daljem tekstu: odgovor tužilaštva, odnosno odgovor zastupnika žrtava).¹⁴

10. Dana 16. januara 2026, odbrana je podnela „Repliku na odgovor tužilaštva i odgovor zastupnika žrtava na zahtev odbrane za zaštitu zakonitosti“ (u daljem tekstu: „Šaljina replika“).¹⁵

II. DOPUŠTENOST

11. Panel konstatuje da je drugostepena presuda pravosnažna i da je g. Šalja podneo svoj zahtev pre isteka roka od tri meseca propisanog članom 48(6) Zakona, po donošenju pomenute presude. Prema tome, zahtev je u tom pogledu dopušten, te će panel oceniti svaki od razloga koji su u njemu izneti.

12. Ukoliko neki od iznetih razloga ne ispunjava kriterijume dopuštenosti utvrđenog postupka preispitivanja iznetog dalje u tekstu,¹⁶ panel će ga odbaciti bez razmatranja njegove osnovanosti.

III. KRITERIJUMI PREISPITIVANJA

13. Panel podseća da zaštita zakonitosti ne može imati karakter trećestepene žalbe,¹⁷ niti se njome mogu pokretati pitanja iz članova 48(1) do (5) Zakona. U pitanju je vanredni pravni lek predviđen članom 48(6) i (7) Zakona i pravilima 193 i 194

---

¹⁴ PL001/F00004, Prosecution Response to Pjetër Shala's Request for Protection of Legality with Public Annex I /Odgovor tužilaštva na zahtev odbrane za zaštitu zakonitosti, sa javnim prilogom 1/, 3. decembar 2025. (poverljivo); PL001/F00003, Victims' Counsel's Response to the Defence Request for the Protection of Legality with Public Annex I /Odgovor zastupnika žrtava na zahtev odbrane za zaštitu zakonitosti, sa javnim prilogom 1/, 3. decembar 2025. (poverljivo).

¹⁵ F00007, Defence Reply to the Prosecution and Victims' Counsel Responses to the Defence Request for Protection of Legality /Replika odbrane na odgovor tužilaštva i odgovor zastupnika žrtava na zahtev odbrane za zaštitu zakonitosti/, 16. januar 2026. (poverljivo).

¹⁶ KSC-BC-2020-06/PL001/F00008, Decision on Kadri Veseli's Request for Protection of Legality /Odluka po zahtevu Kadrija Veseljija za zaštitu zakonitosti/, 15. avgust 2022, stavovi 17-18, 23-24.

¹⁷ V. član 47 Zakona.

Pravilnika. Zaštita zakonitosti nije koncipirana kao još jedna mogućnost za žalbu,¹⁸ već je, slično kao u Zakoniku o krivičnom postupku Kosova,¹⁹ ograničena na određene specifične slučajeve definisane u Zakonu i Pravilniku. Kao što je Vrhovni sud Kosova konstatovao:

zahtev za zaštitu zakonitosti, kao jedno od vanrednih pravnih sredstava, predstavlja vanredni pravni lek čiji je cilj da se ispravi eventualna pogrešna primena materijalnog i procesnog prava. Strogi kriterijumi dopuštenosti zamišljeni su tako da obezbede da se ovaj pravni lek ne koristi kao opšta trećestepena instanca za ulaganje žalbe na sve odluke donete tokom krivičnog postupka.²⁰

14. Prema tome, strogi kriterijumi dopuštenosti odnose se na razloge na kojima se zasniva zahtev za zaštitu zakonitosti.²¹

15. Prilikom ocenjivanja svakog od razloga, panel će utvrditi da li je došlo do povrede krivične odredbe sadržane u Zakonu ili bitne povrede postupka predviđenog Zakonom i Pravilnikom.²²

16. Argumenti koji su mogli da budu izneti pred prvostepenim i drugostepenim panelom ne mogu se *de novo* iznositi panelu Vrhovnog suda.²³

17. Osim toga, razlozi iz zahteva za zaštitu zakonitosti koji se odnose na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje nisu u nadležnosti ovog panela i stoga nisu

---

¹⁸ KSC-BC-2020-06/PL002/F00005, Decision on Mr Veseli's Request for the Protection of Legality /Odluka po zahtevu g. Veseljija za zaštitu zakonitosti/, 19. decembar 2025. (u daljem tekstu: odluka po Veseljijevom zahtevu), stav 17; KSC-BC-2020-06/F00004, Decision on Krasniqi Defence Request for Protection of Legality /Odluka po zahtevu Krasnićijeve odbrane za zaštitu zakonitosti/, 29. decembar 2025. (u daljem tekstu: odluka po Krasnićijevom zahtevu), stav 18; KSC-SC-2024-02/F00018, Decision on Salih Mustafa's Request for Protection of Legality /Odluka po zahtevu Saljiha Mustafe za zaštitu zakonitosti/, 29. jul 2024. (u daljem tekstu: odluka po Mustafinom zahtevu), stav 11; KSC-SC-2023-01/F00021, Decision on Requests for Protection of Legality /Odluka po zahtevima za zaštitu zakonitosti/, 18. septembar 2023. (u daljem tekstu: odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja), stav 9.

¹⁹ V. član 432 Zakonika o krivičnom postupku Kosova br. 08/L-032, Službeni list br. 24, 17. avgust 2022.

²⁰ Kosovo, Vrhovni sud, S.S., Pml.Kzz 42/2017, presuda, 10. maj 2017, stav 23; odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 17; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 18.

²¹ Odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 18; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 19.

²² Član 48(7) Zakona; odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 19; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 20.

²³ Odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 20; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 21; odluka po Mustafinom zahtevu, stav 14; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 10.

dopušteni.²⁴

18. Razlozi koji se zasnivaju na pukom neslaganju sa ocenom činjenica koju su dali prvostepeni i drugostepeni sud, ili doslovno ponavljanje izjašnjenja iz prethodne žalbe bez bitnog pozivanja na osporavanu odluku ili pravosnažnu presudu i navođenja konkretne greške ili povrede na koju se žalba odnosi, takođe ne zadovoljavaju kriterijum dopuštenosti.²⁵

19. Panel Vrhovnog suda podseća da je ranije utvrdio da se kriterijum preispitivanja koji se primenjuje na zahteve za zaštitu zakonitosti zasniva na *bitnim povredama postupka* u vezi sa pravosnažnim presudama.²⁶ Panel podseća na strogi kriterijum za bitne povrede postupka koji je utvrđen članom 48(7)(b) Zakona.²⁷ Konkretno, panel je konstatovao da do „bitne povrede“ postupka dolazi onda kada takva povreda „znatno utiče na sudski zaključak“.²⁸ Navode o bitnoj povredi postupka predviđenoj Zakonom i Pravilnikom treba ocenjivati *od slučaja do slučaja*, uzimajući u obzir okolnosti iz kojih je proistekao svaki konkretni zahtev.²⁹

20. Panel Vrhovnog suda takođe podseća da može da zaključi da je došlo do bitne povrede postupka ukoliko je panel Apelacionog suda, na primer: (i) propustio da primeni određenu odredbu Zakona ili Pravilnika; (ii) pogrešno primenio Zakon, odnosno Pravilnik; ili (iii) povredio prava odbrane na način koji je uticao na donošenje

---

²⁴ Pravilo 193(3) Pravilnika. V. takođe odluku po Veseljijevom zahtevu, stav 21; odluku po Krasnićijevom zahtevu, stav 22; odluku po Mustafinom zahtevu, stav 15; odluku po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 10.

²⁵ Odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 22; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 23; odluka po Mustafinom zahtevu, stav 16; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 10; odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 25.

²⁶ Odluka po Mustafinom zahtevu, stav 17; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 13.

²⁷ Odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 23; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 24; odluka po Mustafinom zahtevu, stav 17; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 14.

²⁸ Odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 23; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 24; odluka po Mustafinom zahtevu, stav 17; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 14.

²⁹ V. takođe Vrhovni sud Kosova, NV, Pml.Kzz 91/2015, presuda, 14. maj 2015, stavovi 4, 10-12; AM, Pml.Kzz 84/2015, presuda, 12. maj 2015, str. 3-4; M.I., Pml.Kzz 26/2015, presuda, 18. mart 2015, str. 5-7; odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 23; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 24.

zakonite i pravične odluke.³⁰

21. Panel je takođe utvrdio kriterijum preispitivanja u vezi sa povredom ili povredama krivičnopravnih odredbi iz člana 48(7)(a) Zakona.³¹ Panel je zaključio da se ovim članom ne propisuje da povreda krivičnopravnih odredbi mora biti „bitna“.³²

22. Panel takođe ima u vidu iscrpnu listu povreda krivičnopravnih odredbi iz člana 385(1) Zakonika o krivičnom postupku Kosova i smatra da su povrede krivičnopravnih odredbi ograničene na one navedene u tom članu. Konkretno, takve povrede postoje u sledećim slučajevima: (i) ako delo za koje se optuženi goni nije krivično delo; (ii) ako postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost, a naročito ako je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja ili je ono isključeno zbog amnestije ili pomilovanja, ili je stvar već pravosnažno presuđena; (iii) ako postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje; (iv) ako je u pogledu krivičnog dela za koje se sudi primenjen zakon koji nije merodavan; (v) ako je sud pri donošenju odluke o kazni, alternativnoj kazni, sudskoj opomeni ili meri obaveznog rehabilitacionog lečenja ili oduzimanju imovine prekoračio svoja zakonska ovlašćenja; ili (vi) ako su povređene odredbe o uračunavanju vremena provedenog u pritvoru, kućnom pritvoru, kao i svakog drugog oblika lišenja slobode ili ranije izdržane kazne u vezi sa krivičnim delom koje je predmet krivičnog postupka.³³

23. Panel konstatuje da se zahtev za zaštitu zakonitosti može takođe zasnivati na članu 48(8) Zakona, koji propisuje da se zahtev za vanredni pravni lek može podneti i na osnovu prava utvrđenih ovim Zakonom koja su zaštićena i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Evropska konvencija). Panel smatra da sve povrede prava utvrđenih Zakonom, koja su zaštićena i Evropskom

---

³⁰ Odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 24; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 25; odluka po Mustafinom zahtevu, stav 18; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 14.

³¹ Odluka po Mustafinom zahtevu, stav 19; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 17.

³² Odluka po Mustafinom zahtevu, stav 19; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 17.

³³ Član 385(1)(1.1-1.6) Zakonika o krivičnom postupku Kosova. V. takođe odluku po Mustafinom zahtevu, stav 20; odluku po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 17.

konvencijom, moraju zadovoljiti iste kriterijume preispitivanja kako je izneto gore.³⁴

24. Panel je osim toga zaključio da strana u postupku koja traži zaštitu zakonitosti mora jasno da naznači navodnu povredu prava do koje je došlo, da potkrepi svoju tvrdnju i da, u slučaju povrede postupka, pokaže na koji je način ta povreda bitno uticala na osporavanu presudu.³⁵

25. I na kraju, panel podseća na pravilo 194(1) Pravilnika, koje propisuje da u slučajevima kada odobri zahtev za zaštitu zakonitosti, panel Vrhovnog suda, u zavisnosti od prirode povrede:

- (a) menja osporavanu odluku ili presudu;
- (b) u celosti ili delimično ukida osporavanu odluku ili presudu i vraća predmet nadležnom panelu na ponovno odlučivanje ili ponovno suđenje, ili
- (c) ograničava se samo na konstataciju da je učinjena povreda zakona.

26. Pošto je podsetio na kriterijume preispitivanja, Vrhovni sud će razmotriti razloge na kojima se zasniva zahtev.

IV. ANALIZA

A. PROTOK VREMENA (1. RAZLOG)

1. Izneta argumentacija

27. Gospodin Šalja iznosi da je između predmetnih događaja i njegovog suđenja proteklo 24 godine, zbog čega je bilo vrlo teško ostvariti njegovo pravo na pravično suđenje.³⁶ Prema g. Šalji, taj izuzetno dugi protok vremena doveo je do degradiranja ili uništenja dokaza: svedoci koji su raspolagali oslobađajućim informacijama su umrli

---

³⁴ V. odluku po Veseljijevom zahtevu, stav 25; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 26; odluka po Mustafinom zahtevu, stav 21; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 18.

³⁵ Odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 26; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 27; odluka po Mustafinom zahtevu, stav 22; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 19. V. takođe odluku po Veseljijevom zahtevu, stavove 37-38, 58, 70-71, 76, i odluku po Krasnićijevom zahtevu, stavove 42-43, 49-50, 60, gde je panel primenio ovaj kriterijum kad je zaključio da odbrana nije navela neku konkretnu povredu prava ili postupka, da je iznela neslaganje u vezi sa utvrđivanjem činjeničnog stanja i da nije pokazala da je došlo do povrede koja je bitno uticala na osporavanu odluku.

³⁶ Šaljin zahtev, stav 5.

ili ih nije bilo moguće pronaći; pamćenje preživelih svedoka je oslabilo, a ključne istražne prilike, kao što je svedočenje g. Ruždija Saramatija, su izgubljene.³⁷ Usled toga, odbrana nije bila u mogućnosti da identifikuje ili ispita lica koja su bila prisutna u vreme predmetnih događaja, niti da pribavi dokumentarne ili forenzičke dokaze kojima bi opovrgla dokaze tužilaštva, što g. Šalji otežava ostvarivanje prava na pravično suđenje.³⁸

28. Osim toga, odbrana tvrdi da su i pretresni i apelacioni panel prebacili teret dokazivanja na g. Šalju, zahtevajući od njega da dokaže netačnost teza koje je tužilaštvo bilo obavezno da dokaže van razumne sumnje.³⁹ Kako odbrana tvrdi, dugo vreme koje je prošlo od događaja za koje se sudi u ovom predmetu, kao i pristup panela, predstavljaju faktore koji su, uzeti zajedno, naneli nepopravljivu štetu pouzdanosti i pravičnosti postupka.

29. Tužilaštvo u odgovoru navodi da prvi razlog iz zahteva g. Šalje treba odbaciti zbog toga što je njegova pritužba u vezi sa protokom vremena u stvari neslaganje sa već donetim zaključcima, a ne navodi nikakvu konkretnu povredu svog prava na pravično suđenje.⁴⁰ Tužilaštvo tvrdi da je argument g. Šalje u vezi sa nedostupnošću g. Ruždija Saramatija deplasiran, budući da ga optuženi nije izneo u svom žalbenom podnesku, niti je tokom žalbe naveo neku konkretnu izgubljenu istražnu priliku.⁴¹

30. Tužilaštvo dalje iznosi da tvrdnja g. Šalje da je „teret dokazivanja prebačen na njega“ u vezi sa g. Osmanom Krijezijuom predstavlja nedopušten argument *de novo* i ostaje u domenu spekulacija, s obzirom na opsežne dokaze na kojima se zasnivaju relevantni zaključci.⁴² Na kraju, tužilaštvo tvrdi da je oslanjanje g. Šalje na predmet Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Evropski sud, odnosno ECtHR),

---

³⁷ Šaljin zahtev, stavovi 6, 9.

³⁸ Šaljin zahtev, stavovi 7-8.

³⁹ Šaljin zahtev, stavovi 10-13.

⁴⁰ Odgovor tužilaštva, stav 5.

⁴¹ Odgovor tužilaštva, stav 6.

⁴² Odgovor tužilaštva, stav 7.

Nicolaou v. Cyprus, pogrešno, zbog toga što se taj predmet odnosi na dokazanu istražnu štetu po interese optuženog izazvanu protokom vremena, koja je zahtevala konkretno potkrepljenje kakvo g. Šalja nije pružio.⁴³

31. Gospodin Šalja u replici navodi da tužilaštvo prenebregava suštinu njegovih argumenata, to jest da je protok vremena naneo nepopravljivu štetu interesima odbrane zbog propadanja dokaza, slabljenja pamćenja i gubitka potencijalno oslobađajućeg materijala, a takva šteta se ne može ispraviti samo procesnim garancijama.⁴⁴ Gospodin Šalja dalje iznosi da tužilaštvo pogrešno prikazuje relevantnost predmeta *Nicolaou v. Cyprus* jer zanemaruje ključni problem, odnosno to što g. Šalja mora da dokazuje da je njegova odbrana bila „bespovratno ugrožena“, čime mu je nametnut neopravdan teret dokazivanja, i da je umesto toga prilikom ocenjivanja pouzdanosti dokaza tužilaštva trebalo primeniti obazriviji pristup, imajući u vidu protok vremena.⁴⁵

2. Ocena panela Vrhovnog suda

32. Panel podseća da prema članu 48(7)(b) Zakona i merodavnim kriterijumima preispitivanja, strana koja traži zaštitu zakonitosti mora da navede do kakve povrede prava je došlo i da potkrepi tu tvrdnju⁴⁶ i da, u slučaju bitne povrede postupka, pokaže na koji način je ta povreda bitno uticala na osporavanu presudu.⁴⁷ Panel podseća da se „od strana u postupku očekuje da pred Specijalizovanim većima iznose precizna izjašnjenja“.⁴⁸ Panel takođe podseća da, ukoliko se u razlogu iz zahteva ne navede nikakva povreda pravilnika ili članova Zakona, panel može da odbaci taj razlog kao

---

⁴³ Odgovor tužilaštva, stav 8.

⁴⁴ Šaljina replika, stav 2.

⁴⁵ Šaljina replika, stav 3.

⁴⁶ V. član 48(7)(b) Zakona; odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 37.

⁴⁷ Odluka po Mustafinom zahtevu, stavovi 13, 22.

⁴⁸ KSC-BC-2023-10/PL001, Decision on Haxhi Shala's Request for Protection of Legality /Odluka po zahtevu Hadžija Šalje za zaštitu zakonitosti/, 9. septembar 2024. (u daljem tekstu: odluka po zahtevu Hadžija Šalje), stav 33.

nedopušten.⁴⁹

33. Gospodin Šalja u vezi sa ovim svojim razlogom ne pominje nijednu pravnu odredbu koja je možda bila prekršena, niti jasno ukazuje na bitnu povredu nekog konkretnog postupka iz Zakona ili Pravilnika.⁵⁰ Slično tome, g. Šalja ne upućuje ni na neki član Evropske konvencije preuzet bilo Zakonom ili Pravilnikom. Umesto toga, g. Šalja samo uopšteno pominje povredu „pravičnosti postupka“.⁵¹

34. Budući da g. Šalja nije jasno naznačio pravni osnov za povredu iz svoje tvrdnje, panelu je teško da na adekvatan način oceni na koji je način pravo g. Šalje na pravično suđenje povređeno zbog „protoka vremena“. Panel se slaže sa zaključkom apelacionog panela da g. Šalja nije pokazao u kom smislu je njegova sposobnost da se brani i pripremi za suđenje bila „bespovratno ugrožena“ usled protoka vremena.⁵²

35. Bez obzira na navedeno, panel polazi od toga da su Šaljini argumenti zasnovani na bitnoj povredi postupka koja utiče na njegovo pravo na pravično suđenje, garantovano članom 21(2) Zakona i članom 6 Evropske konvencije. Panel će stoga učiniti izuzetak i razmotriti osnovanost ovog razloga, imajući u vidu značaj koji pridaje pravu na slobodu, njegovoj zaštiti, integritetu postupka i pravu na pravično suđenje.

36. Panel najpre podseća da, prema Krivičnom zakoniku Kosova, ratni zločini ne zastarevaju.⁵³

37. Kad je reč o uticaju protoka vremena na pravičnost postupka, panel podseća na zaključak apelacionog panela da se ocena pravičnosti postupka zasniva na drugim faktorima, uključujući ocenu „pouzdanosti dokaza, njihove dokazne snage i, u krajnjoj

---

⁵⁰ Šaljin zahtev, stavovi 5-13.

⁵¹ V. Šaljin zahtev, stav 13. V. takođe Šaljin zahtev, stavove 5, 11.

⁵² Drugostepena presuda, stav 90.

⁵³ V. član 104(1) Krivičnog zakonika Kosova.

liniji, njihovog značaja”.⁵⁴ Prema tome, Šaljini uopšteni argumenti o tome da je „pravičnost postupka nepopravljivo ugrožena protokom vremena”⁵⁵ nisu osnovani.

38. Umesto toga, postavlja se pitanje da li su postojale dovoljne zaštitne mere kad je reč o oceni dokaza izvedenih tokom postupka. I pretresni i apelacioni panel su u svojim presudama posebno istakli postojanje čitavog niza takvih zaštitnih mera i način na koji su one primenjene u predmetu protiv g. Šalje, s obzirom na vreme koje je proteklo od izvršenja relevantnih krivičnih dela.⁵⁶

39. Panel se slaže sa zaključkom apelacionog panela da predmet *Nicolaou v. Cyprus* koji se vodio pred Evropskim sudom u vezi sa povredom člana 2 Evropske konvencije, i na koji se g. Šalja poziva, ne ide u prilog njegovim argumentima.⁵⁷ Kao i prilikom obraćanja apelacionom panelu, g. Šalja se samo na uopšten način poziva na „konkretne slučajeve izgubljenih istražnih prilika tokom čitavog postupka”.⁵⁸ Panel konstatuje da g. Šalja navodi samo jednu konkretnu istražnu priliku koju nije bio u mogućnosti da ispita, naime lociranje jednog konkretnog svedoka, g. Ruždija Saramatija.⁵⁹ Međutim, g. Šalja ne objašnjava kakav je eventualni uticaj taj svedok mogao imati na koncepciju njegove odbrane, niti je u žalbi naveo da je nedostatak svedočenja baš tog lica „bespovratno ugrozio” postupak koji se vodio protiv njega.⁶⁰ Prema tome, g. Šalja nije pokazao da je ocena dokaza od strane pretresnog panela, koju je i apelacioni panel potom prihvatio, dovela do povrede njegovog prava na pravično suđenje.

40. Imajući gorenavedeno u vidu, panel konstatuje da Šaljin prvi razlog treba

---

⁵⁴ Drugostepena presuda, stav 92.

⁵⁵ Šaljin zahtev, stav 8.

⁵⁶ V. npr. prvostepenu presudu, stavove 166, 392, 397, 418, 451, 485, 599, 665, 893; drugostepena presuda, stavovi 91-93.

⁵⁷ ECtHR, *Nicolaou v. Cyprus*, [no. 29068/10](#), Judgment, 28. maj 2020, stavovi 132-152.

⁵⁸ Šaljin zahtev, stav 9.

⁵⁹ Šaljin zahtev, stav 9.

⁶⁰ ECtHR, *Nicolaou v. Cyprus*, [no. 29068/10](#), Judgment, 28. maj 2020, stavovi 150.

odbaciti.

B. PRIHVATANJE I OSLANJANJE NA SAMOOPTUŽUJUĆE IZJAVE KAO POVREDA PRAVA NA PRAVNU POMOĆ (2. RAZLOG)

1. Izneta argumentacija

41. Gospodin Šalja tvrdi da su pretresni i apelacioni panel pogrešili kada su prihvatili i oslonili se na njegove izjave iz 2005. i 2007. godine date Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: MKSJ), izjavu datu belgijskoj policiji 2016. godine (u daljem tekstu: izjava data u Belgiji 2016), izjavu datu belgijskoj policiji 2019. godine (u daljem tekstu: izjava data u Belgiji 2019) i izjave date tužilaštvu, koje su sve, kako on navodi, uzete od njega a da mu pri tome nije bila pružena pravna pomoć.⁶¹

42. Odbrana tvrdi da je g. Šalja, koji je slabo obrazovan, spada u osetljivu kategoriju lica i nije bio adekvatno obavešten, ispitivan bez prisustva advokata i da se nevoljko oslanjao na prevodioca, zbog čega su njegove izjave dobijene pod tim okolnostima po svojoj prirodi nepouzdanе i pribavljene na nezakonit način.⁶² Po rečima odbrane, time su prekršeni član 6 Evropske konvencije, član 48(7)-(8) Zakona i pravilo 193(3)(a) Pravilnika.⁶³ Gospodin Šalja dalje iznosi da je apelacioni panel, iako je priznao da mu je prilikom razgovora iz 2016. godine bilo uskraćeno pravo na pravnu pomoć, ipak dopustio da se njegove izjave date u Belgiji 2016. mogu „uzeti u razmatranje“, zanemarujući njihovu očiglednu nezakonitost.⁶⁴

43. Gospodin Šalja takođe tvrdi da je prihvatanjem njegove izjave date u Belgiji 2016. došlo do suštinski pogrešnog tumačenja doktrine plodova otrovnog drveta, jer su nezakonito pribavljene izjave tretirane kao da „nemaju uticaja“, s obzirom da ih

---

⁶¹ Šaljin zahtev, stav 14.

⁶² Šaljin zahtev, stav 15.

⁶³ Šaljin zahtev, stav 15.

⁶⁴ Šaljin zahtev, stav 16.

pretresni panel nije eksplicitno citirao u svom obrazloženju.⁶⁵ Odbrana naglašava da su te izjave činile sastavni deo spisa predmeta, da se pretresni panel u odlučujućoj meri oslonio na njih i da su one kompromitovale Šaljinu izjavu datu u Belgiji 2019, kao i njegove izjave date tužilaštvu, budući da se ranija povreda njegovih prava odrazila i na te potonje izjave.⁶⁶

44. Gospodin Šalja osim toga navodi da je panel pogrešio kad je izvukao nepovoljne zaključke iz njegovog ćutanja i kada je koristio pomenute izjave da bi „diskreditovao“ svedočenja svedoka, što predstavlja nezakonito prebacivanje tereta dokazivanja na optuženog.⁶⁷ Odbrana naglašava da su te nezakonito pribavljene izjave upotrebljene kao potkrepljenje ključnih zaključaka, koji se odnose na: prisustvo g. Šalje u fabrici metala u Kukešu/Kukës (u daljem tekstu: fabrika metala), njegove susrete sa žrtvama, njegovo učešće u zlostavljanju, njegovu ulogu i ovlašćenja u Oslobodilačkoj vojsci Kosova (u daljem tekstu: OVK), pa čak i na odsustvo kajanja – a to su faktori koji su bitno uticali na njegovu osudu.⁶⁸

45. Pored toga, g. Šalja tvrdi da je prihvatanje tih izjava i oslanjanje na njih predstavljalo bitnu povredu njegovog prava na zaštitu od samooptuživanja.⁶⁹ S obzirom na navedenu kontaminaciju postupka, odbrana tvrdi da je jedina adekvatna mera poništavanje osuda i ponovno suđenje, na kome bi bile izuzete sve nezakonito pribavljene izjave.⁷⁰

46. Tužilaštvo u odgovoru navodi da 2. razlog iz Šaljinog zahteva predstavlja zbrkani „kolaž“ njegovih prethodno iznetih i odbačenih argumenata, koji ne ukazuju ni na jednu grešku u drugostepenoj presudi, kao i da je u mnogo slučajeva čak teško

---

⁶⁵ Šaljin zahtev, stavovi 16-18.

⁶⁶ Šaljin zahtev, stavovi 17-18.

⁶⁷ Šaljin zahtev, stav 21.

⁶⁸ Šaljin zahtev, stavovi 19-23.

⁶⁹ Šaljin zahtev, stav 21.

⁷⁰ Šaljin zahtev, stav 26.

reći koju tačno izjavu g. Šalja osporava.⁷¹ Što se tiče osnovnog argumenta g. Šalje o pravu na advokata, tužilaštvo tvrdi da g. Šalja zanemaruje obavezujuće zaključke apelacionog panela,⁷² kojima je utvrđeno da je g. Šalja prilikom davanja izjava MKSJ-u 2005. i 2007. godine, izjave date u Belgiji 2019. i izjava datih tužilaštvu bio obavešten o tome da ima pravo na advokata i da se on tog prava svaki put iznova odrekao, tako da njegova polazna premisa o povredi prava ne stoji.⁷³

47. Kad je reč o Šaljinoj izjavi datoj u Belgiji 2016, tužilaštvo tvrdi da se pretresni panel nije oslanjao na nju u prvostepenoj presudi, tako da, čak i ukoliko je prihvatanje te izjave predstavljalo grešku, g. Šalja ne može da dokaže da je ta greška bitno uticala na drugostepenu presudu.⁷⁴ Tužilaštvo takođe naglašava da g. Šalja ni u ovom slučaju nije pobijao zaključak apelacionog panela da uprkos „ograničenoj“ povredi njegovog prava na advokata — ništa ne ukazuje na to da je zbog prihvatanja pomenute izjave došlo do povrede pouzdanosti ili integriteta postupka.⁷⁵

48. U vezi sa doktrinom „plodova otrovnog drveta“, odnosno Šaljinom tvrdnjom o derivativnoj prirodi datih dokaza, tužilaštvo navodi da g. Šalja ponavlja argument koji je već bio odbijen. Konkretno, g. Šalja prenebregava zaključak apelacionog panela da je njegova izjava data u Belgiji 2016. godine bila nezakonito pribavljena i da, prema tome, ne postoji „odnos voćke i ploda“ između izjave date u Belgiji 2016. s jedne strane, i izjave date u Belgiji 2019. godine, odnosno izjava datih tužilaštvu, s druge strane.⁷⁶ Tužilaštvo dalje iznosi da čak i da je g. Šalja pokazao da je učinjena greška, nije pokazuje da je ta greška predstavljala bitnu povredu postupka koja je uticala na prvostepenu i drugostepenu presudu.⁷⁷ Povrh toga, tužilaštvo tvrdi da se pretresni panel uopšte nije oslonio na Šaljinu izjavu datu u Belgiji 2016, i da čak nije koristio ni

---

⁷¹ Odgovor tužilaštva, stav 9.

⁷² Odgovor tužilaštva, stav 9.

⁷³ Odgovor tužilaštva, stav 11.

⁷⁴ Odgovor tužilaštva, stav 12.

⁷⁵ Odgovor tužilaštva, stav 13.

⁷⁶ Odgovor tužilaštva, stav 16.

⁷⁷ Odgovor tužilaštva, stav 17.

izjašnjenja tužilaštva zasnovana na toj izjavi kada je utvrdio da relevantni delovi Šaljine izjave date u Belgiji 2019. i njegovih izjava datih tužilaštvu nisu verodostojni.⁷⁸ Imajući navedeno u vidu, tužilaštvo tvrdi da 2. razlog iz Šaljinog zahteva treba u celini odbaciti.⁷⁹

49. Gospodin Šalja u odgovoru navodi da tužilaštvo netačno tvrdi da se on u više navrata iznova odricao svog prava na advokata, i nasuprot tome iznosi da nijedno takvo navodno odricanje nije bilo dato na temelju potpunih informacija, niti je bilo validno, budući da on nikada nije bio adekvatno obavešten o složenosti svog položaja niti o tome da je pravna pomoć neophodna za pravičan postupak.⁸⁰ Gospodin Šalja dalje iznosi da tužilaštvo greši kada povrede postupka koje su uticale na njegove izjave date u Belgiji 2016. i 2019. godine, odnosno izjave date tužilaštvu, prikazuje kao minimalne.⁸¹ Konkretno, g. Šalja tvrdi da prenebregavanje kršenja prava odbrane koja utiču na pravičnost i zakonitost postupka može predstavljati bitnu povredu postupka.⁸²

2. Ocena panela Vrhovnog suda

50. Panel konstatuje da g. Šalja uopšteno navodi da je došlo do povrede njegovog prava na pravično suđenje iz člana 48(7)-(8) Zakona, pravila 193(3)(a) Pravilnika i člana 6 Evropske konvencije.⁸³ Iako g. Šalja ne precizira prirodu te povrede, po shvatanju panela on tvrdi da je došlo do bitne povrede postupka. Kao što je gore pomenuto, strana koja traži zaštitu zakonitosti mora ne samo da navede do kakve povrede prava je došlo, već i da tu tvrdnju potkrepi. Osim toga, u slučaju navoda o povredi postupka, strana mora da pokaže i na koji način je ta povreda bitno uticala na

---

⁷⁸ Odgovor tužilaštva, stav 22.

⁷⁹ Odgovor tužilaštva, stav 25.

⁸⁰ Šaljina replika, stav 4.

⁸¹ Šaljina replika, stav 5.

⁸² Šaljina replika, stav 5.

⁸³ Šaljin zahtev, stav 15.

osporavanu presudu.⁸⁴

51. S tim u vezi, panel podseća da može da odbaci ovaj razlog iz Šaljinog zahteva kao nedopušten zbog toga što g. Šalja nije naveo neku bitnu povredu postupka predviđenu Zakonom ili Pravilnikom. I pored toga, panel će načiniti izuzetak i razmotriti osnovanost ovog razloga, imajući u vidu značaj koji pridaje pravu na slobodu, njegovoj zaštiti i integritetu postupka.

52. Panel konstatuje da g. Šalja u svojim izjašnjenjima meša više zasebnih pitanja, između ostalog u vezi sa svojim izjavama datim u Belgiji 2016. i 2019. godine, izjavama datim MKSJ-u 2005. i 2007. godine, i izjavama datim tužilaštvu, kao i u vezi sa teretom dokazivanja, izvlačenjem zaključaka štetnih po optuženog i opštim pravilima o dopuštenosti dokaza.⁸⁵

53. Panel konstatuje da se argumenti g. Šalje u vezi sa izjavama koje je dao u Belgiji, MKSJ-u i tužilaštvu u suštini tiču navodnih grešaka koje je napravio pretresni panel kada je prihvatio i ocenjivao te izjave, što predstavlja povredu njegovog prava na pravično suđenje.⁸⁶

54. Panel će prvo razmotriti Šaljine argumente u vezi sa njegovom izjavom datom u Belgiji 2016. godine. Panel s tim u vezi podseća na svoj kriterijum preispitivanja, prema kome „do „bitne povrede“ postupka dolazi onda kada takva povreda „znatno utiče na sudski zaključak““.⁸⁷

55. Panel konstatuje da g. Šalja priznaje da se pretresni panel nije oslonio na njegovu izjavu datu u Belgiji 2016. godine prilikom donošenja bilo kog od svojih zaključaka.⁸⁸ Međutim, on tvrdi da je već i samo prihvatanje te izjave kompromitovalo

---

⁸⁴ Odluka po Mustafinom zahtevu, stavovi 13, 22.

⁸⁵ Šaljin zahtev, stavovi 14, 20-21, 24.

⁸⁶ Šaljin zahtev, stavovi 15-26.

⁸⁷ Odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 23; odluka po Krasnićijevom zahtevu, stav 24; odluka po Mustafinom zahtevu, stav 17; odluka po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 14.

⁸⁸ Šaljin zahtev, stav 14. V. takođe drugostepenu presudu, stav 113.

postupak, bez obzira na to da li se panel na nju i oslanjao.⁸⁹ Panel konstatuje da se g. Šalja ne poziva na neku konkretnu pravnu odredbu koja je prekršena tim prihvatanjem. U tom kontekstu, panel podseća da ne postoji pravilo koje nalaže obavezno izuzimanje prihvaćenih dokaza iz dokaznog spisa u određenom predmetu, kako to g. Šalja sugeriše.⁹⁰ Naprotiv, prihvatanje dokaza treba razlikovati od oslanjanja panela na te dokaze prilikom donošenja presude. U pitanju su dva odvojena koncepta, jasno razvijena u sudskoj praksi.

56. Čak i ako bi se, diskusije radi, pretpostavilo da je g. Šalja utvrdio da je usled prihvatanja njegove izjave date u Belgiji 2016. godine došlo do bitne povrede postupka, on nije pokazao kako je ta povreda bitno uticala na bilo koji sudski zaključak. Puka činjenica da je Šaljina izjava data u Belgiji 2016. godine prihvaćena u dokaze i da je pretresni panel stoga „može uzeti u razmatranje“⁹¹ ne ukazuje sama po sebi na neki konkretni sudski zaključak na koji je to imalo znatnog uticaja.

57. Panel konstatuje da se sudska praksa Evropskog suda na koju se g. Šalja poziva, a koja se odnosi na doktrinu „plodova otrovnog drveta“, zapravo odnosi na okolnosti u kojima su nezakonito pribavljeni dokazi poslužili kao osnov za osudu. Panel podseća da je apelacioni panel izričito uzeo u obzir Šaljine argumente u vezi s tim i zaključio da način na koji je pribavljena njegova izjava data u Belgiji 2016. godine ne predstavlja slučaj „plodova otrovnog drveta“.⁹²

58. Naprotiv, sudska praksa Evropskog suda na koju se g. Šalja oslanja ne ide u prilog njegovog argumenta da prihvatanje takvih dokaza, čak i ukoliko se panel na njih ne oslanja, čini postupak nepravičnim.⁹³ U predmetu *Panovits v. Cyprus*, Evropski sud je rešavao pitanje korišćenja spornog priznanja kao presudnog dokaza na kome

---

⁸⁹ Šaljin zahtev, stavovi 16-17.

⁹⁰ Šaljin zahtev, stav 17.

⁹¹ Šaljin zahtev, stav 17.

⁹² Drugostepena presuda, stavovi 115-116.

⁹³ Šaljin zahtev, stavovi 20-26.

se zasnivala osuđujuća presuda.⁹⁴ Umesto da ide u prilog Šaljinih argumenta, ovaj izvor ga zapravo slabi, budući da potvrđuje da je neophodno utvrditi da su predmetni dokazi uticali na osudu. Slično tome, u predmetu *Yaromenko v. Ukraine* došlo je do povrede zbog toga što se osuda prvenstveno zasnivala na dokazima pribavljenim protivno članu 3 Evropske konvencije, dok g. Šalja nije pokazao da se pretresni panel u njegovom predmetu oslanjao na kompromitovane dokaze.⁹⁵ Panel takođe ima u vidu predmet *Gäfgen v. Germany*, u kome je Evropski sud naglasio da se postupak može smatrati nepravičnim samo onda kada se pokaže da je povreda prava osuđenog lica imala uticaja na ishod postupka.⁹⁶

59. Panel primećuje da je apelacioni panel detaljno razmatrao Šaljine argumente u vezi sa njegovom izjavom datom u Belgiji 2019. godine, uključujući i one koji se odnose na pitanje da li se pretresni panel oslonio na tu izjavu u prvostepenoj presudi.⁹⁷ Panel se slaže sa zaključkom apelacionog panela da je izjava data u Belgiji 2019. godine pribavljena pune tri godine nakon izjave date u Belgiji 2016. godine, i da Šaljin argument da su njegovi odgovori dati u izjavi iz 2016. „uticali na formu razgovora i izjava [iz 2019. godine]” ostaje u domenu čiste spekulacije.⁹⁸ Kad je reč o Šaljinom izjavi datoj u Belgiji 2019. godine, apelacioni panel je takođe utvrdio da se g. Šalja izričito i dobrovoljno odrekao svog prava na advokata prilikom davanja te izjave, i da stoga ne može retroaktivno da se poziva na pravo na zaštitu od samoopuživanja kako bi sprečio da ta izjava bude usvojena u dokaze.⁹⁹

60. Imajući gorenavedeno u vidu, panel smatra da g. Šalja nije pobijao suštinu zaključaka apelacionog panela, niti je pokazao na koji je način apelacioni panel pogrešio u svojim zaključcima u vezi sa njegovim izjavama datim u Belgiji 2016. i 2019.

---

⁹⁴ ECtHR, *Panovits v. Cyprus*, [no. 4268/04](#), Judgment, 11. mart 2009, stav 85.

⁹⁵ ECtHR, *Yaromenko v. Ukraine*, [no. 32092/02](#), Judgment, 12. septembar 2008, stavovi 66-67.

⁹⁶ ECtHR, *Gäfgen v. Germany*, [no. 2297/05](#), Judgment, 1. jun 2010, stav 178.

⁹⁷ V. npr. drugostepenu presudu, stavove 119-121.

⁹⁸ Drugostepena presuda, stav 116; Šaljin zahtev, stav 18.

⁹⁹ Drugostepena presuda, stavovi 117-118.

godine. Stoga se argumenti g. Šalje s tim u vezi odbacuju.

61. Kad je reč o Šaljnim izjavama datim MKSJ-u, panel primećuje da je apelacioni panel zaključio da je g. Šalja bio adekvatno obavešten o svim svojim pravima tokom razgovora sa tužiocima MKSJ-a iz 2005. i 2007. godine, pa i o tome da ima pravo na pravnu pomoć advokata po svom izboru.¹⁰⁰ U istoj odluci, apelacioni panel je razmotrio i Šaljine argumente u vezi sa njegovim psihičkim stanjem i sposobnošću da ispravno razume posledice svoje odluke da se odrekne prisustva advokata, i zaključio da g. Šalja nije pokazao da je pretresni panel načinio neku grešku, bilo u svojim zaključcima ili u odluci da prihvati u dokaze Šaljine izjave date MKSJ-u.¹⁰¹

62. Panel primećuje da g. Šalja ne upućuje na žalbenu odluku o prethodnim izjavama, niti iznosi argumente o tome na koji način su bilo pretresni ili apelacioni panel bitno povredili postupak s tim u vezi, između ostalog prihvatanjem u dokaze njegove izjave date MKSJ-u i oslanjanjem pretresnog panela na njih prilikom donošenja svojih zaključaka. Panel stoga odbacuje Šaljine argumente u vezi sa njegovim izjavama datim MKSJ-u.

63. Imajući gorenavedeno u vidu, panel smatra da g. Šalja nije pokazao da je apelacioni panel pogrešio prilikom ocene prvostepene presude, niti da to predstavlja bitnu povredu postupka.

64. Shodno tome, panel u celini odbacuje 2. razlog iz Šaljinog zahteva.

C. KRŠENJE NAČELA ZAKONITOSTI (3. RAZLOG)

1. Izneta argumentacija

65. Gospodin Šalja navodi da osuđujuća presuda koja mu je izrečena za

---

¹⁰⁰ *Specijalizovani tužilac protiv Pjetera Šalje*, KSC-BC-2020-04/IA006, Decision on Shala's Appeal Against Decision Concerning Prior Statements /Odluka po Šaljinoj žalbi na odluku o prethodnim izjavama/, 5. maj 2023. (u daljem tekstu: žalbena odluka o prethodnim izjavama), stavovi 46-53, 59, 62-69.

¹⁰¹ Žalbena odluka o prethodnim izjavama, stavovi 52-54, 67-69.

proizvoljno lišenje slobode kao ratni zločin tokom nemeđunarodnog sukoba, i za udruženi zločinački poduhvat (u daljem tekstu: UZP) kao vid odgovornosti, predstavlja kršenje načela zakonitosti, budući da ni to krivično delo ni taj vid odgovornosti nisu bili kažnjivi ni po zakonima Kosova ni po međunarodnom običajnom pravu u vreme kada su izvršeni.¹⁰² Konkretno, on tvrdi da osuđujuća presuda koja mu je u vezi s tim izrečena predstavlja kršenje člana 7 Evropske konvencije, člana 33 Ustava Kosova i člana 15 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljem tekstu: Međunarodni pakt).¹⁰³

66. Član 7(1) Evropske konvencije propisuje da krivično delo mora biti definisano zakonom. Gospodin Šalja tvrdi da je panel pogrešio kada je proširio član 16(1)(a) Zakona o Specijalizovanim većima tako da njime obuhvati i odgovornost po osnovu UZP-a, iako se ta kategorija izričito ne pominje u tom članu Zakona.¹⁰⁴ Odbrana takođe navodi da g. Šalji, imajući u vidu njegov nivo obrazovanja, kao i to da nije bio na visokom položaju, taj vid odgovornosti nije bio ni predvidiv ni dostupan.¹⁰⁵

67. Gospodin Šalja dalje iznosi da je osuđujuća presuda koja mu je izrečena za proizvoljno lišenje slobode tokom nemeđunarodnog sukoba protivzakonita, s obzirom na to da član 14(1)(c) Zakona o Specijalizovanim većima sadrži iscrpan spisak ratnih zločina u nemeđunarodnim oružanim sukobima, koji ne uključuje proizvoljno lišenje slobode.¹⁰⁶ Kako g. Šalja navodi, proizvoljno lišenje slobode osim toga nije bilo kažnjivo 1999. godine.¹⁰⁷ On tvrdi da su se pretresni i apelacioni panel oslonili na procesne garancije i definicije koje nisu postojale u predmetno vreme, čime su prekršili uslove dostupnosti i predvidivosti iz člana 7(1) Evropske konvencije.¹⁰⁸ Gospodin Šalja na osnovu toga tvrdi da su pretresni i apelacioni panel primenili kažnjivost

---

¹⁰² Šaljin zahtev, stav 27.

¹⁰³ Šaljin zahtev, stav 27.

¹⁰⁴ Šaljin zahtev, stav 28.

¹⁰⁵ Šaljin zahtev, stav 28.

¹⁰⁶ Šaljin zahtev, stav 29.

¹⁰⁷ Šaljin zahtev, stav 29.

¹⁰⁸ Šaljin zahtev, stav 29.

retroaktivno, što predstavlja „bitnu povredu zakona“ iz člana 48(7)-(8) Zakona i pravila 193 Pravilnika.¹⁰⁹

68. Tužilaštvo u odgovoru navodi da g. Šalja u 3. razlogu iz svog zahteva, u kome dovodi u pitanje zakonitost primene UZP-a i proizvoljnog lišenja slobode u nemeđunarodnom oružanom sukobu, prosto ponavlja argumente koje je više panela Specijalizovanih veća prethodno odbilo i prenebregava ustaljenu sudsku praksu, uključujući stav Ustavnog suda o direktnoj primeni normi međunarodnog običajnog prava.¹¹⁰ Kad je reč o predvidivosti UZP-a kao vida odgovornosti, tužilaštvo tvrdi da g. Šalja iznosi „neosnovane tvrdnje“ (u kojima između ostalog pominje svoje lične okolnosti, kao što su nivo obrazovanja i čin) koje ne mogu da obesnaže doslednu i obrazloženu sudsku praksu koja potvrđuje da je predvidivost UZP-a zasnovana na zakonu.¹¹¹ Kad je reč o proizvoljnom lišenju slobode, tužilaštvo navodi da g. Šalja i u vezi s tim iznosi „neutemeljene tvrdnje“ kojima osporava status međunarodnog običajnog prava. Nasuprot tome, tužilaštvo tvrdi da je primena međunarodnog običajnog prava osnovana „van svake razumne sumnje“ i da su je paneli Specijalizovanih veća u više navrata potvrdili na osnovu prakse država i *opinio juris*.¹¹² Tužilaštvo u zaključku navodi da „očigledno nije došlo do kršenja krivičnog zakona“ i da 3. razlog iz Šaljinog zahteva treba odbiti.¹¹³

69. Gospodin Šalja u replici navodi da tužilaštvo pogrešno prikazuje izvor procesnih garancija u vezi sa proizvoljnim lišenjem slobode oslanjanjem na pozivanje pretresnog panela na odluku sudije za prethodni postupak o potvrđivanju optužnice i na studiju Međunarodnog komiteta crvenog krsta (u daljem tekstu: MKCK) iz 2005. godine, ali pritom previđa ključno pitanje, odnosno to da 1999. godine nije postojala ustaljena praksa država da priznaju proizvoljno lišenje slobode kao krivično delo

---

¹⁰⁹ Šaljin zahtev, stav 30.

¹¹⁰ Odgovor tužilaštva, stav 27.

¹¹¹ Odgovor tužilaštva, stav 28.

¹¹² Odgovor tužilaštva, stav 29.

¹¹³ Odgovor tužilaštva, stav 32.

prema međunarodnom običajnom pravu.¹¹⁴ Gospodin Šalja tvrdi da je MKCK prvi put formulisao takvu zabranu tek 2005, da u relevantno vreme nije postojala nikakva opšta studija ili norma običajnog prava i da je državna praksa koja se navodi u studiji MKCK-a neodređena, da često datira iz perioda posle 1999. godine i da njome nije jasno ustanovljena kažnjivost ovog dela koja bi se primenjivala kako na međunarodne, tako i na nemeđunarodne sukobe.¹¹⁵

2. Ocena panela Vrhovnog suda

70. Panel pre svega konstatuje da g. Šalja u okviru ovog razloga iznosi dva odvojena argumenta, od kojih se jedan odnosi na vid odgovornosti po osnovu UZP-a, a drugi na krivično delo proizvoljnog lišenja slobode u nemeđunarodnom oružanom sukobu.¹¹⁶ Panel konstatuje da argumente u vezi sa proizvoljnim lišenjem slobode u nemeđunarodnom oružanom sukobu g. Šalja u osnovi ponovo iznosi u 7. razlogu iz svog zahteva.¹¹⁷ Imajući to u vidu, panel će u okviru razmatranja 3. razloga iz Šaljinog zahteva oceniti samo njegove argumente u vezi sa UZP-om, a njegovim argumentima u vezi sa proizvoljnim lišenjem slobode će se posvetiti kasnije, prilikom razmatranja 7. razloga iz njegovog zahteva.

71. Kad je reč o vidu odgovornosti po osnovu UZP-a, panel podseća da, prema članu 48(7)(a) tog Zakona, strana koja podnosi zahtev za zaštitu zakonitosti mora da iznese navode o povredi krivično-pravnih odredbi sadržanih u tom Zakonu.

72. Panel primećuje da g. Šalja iznosi navode o povredi krivično-pravnih odredbi iz člana 16(1)(a) Zakona.¹¹⁸ Panel s tim u vezi podseća da član 16(1)(a) Zakona propisuje oblike individualne krivične odgovornosti koji se primenjuju pred Specijalizovanim većima. Gospodin Šalja tvrdi da tumačenje pretresnog i apelacionog

---

¹¹⁴ Šaljina replika, stavovi 6-7.

¹¹⁵ Šaljina replika, stav 7.

¹¹⁶ Šaljin zahtev, stav 27.

¹¹⁷ V. Šaljin zahtev, stavove 52, 53-59, 67.

¹¹⁸ Šaljin zahtev, stav 28.

panela, prema kome član 16(1)(a) Zakona obuhvata i odgovornost po osnovu UZP-a, izlazi iz zakonskih ograničenja te odredbe zbog toga što se takvim tumačenjem krši načelo zakonitosti iz člana 7 Evropske konvencije i član 33 Ustava.¹¹⁹ U tom kontekstu, panel ima u vidu Šaljin argument da, prema tom Zakonu, takav vid odgovornosti nije predstavljao prihvaćen oblik individualne krivične odgovornosti. Prema tome, on tvrdi da postupanje za koje je optuženi proglašen krivim nije bilo kažnjivo prema članu 16(1)(a) Zakona. Panel stoga smatra da je 3. razlog dopušten i razmotriće njegovu osnovanost.

73. Gospodin Šalja tvrdi da je apelacioni panel povredio načelo zakonitosti zbog toga što UZP nije bio deo međunarodnog običajnog prava ni zakona Kosova u vreme izvršenja predmetnih krivičnih dela.¹²⁰ Osim argumenta da se UZP ne pominje izričito u Zakonu, g. Šalja ne navodi nikakve izvore u vezi sa primenom odgovornosti na osnovu UZP-a u okviru međunarodnog običajnog prava u vreme izvršenja predmetnih krivičnih dela.

74. Panel podseća da je Pretresni panel I osudio g. Šalju za ratne zločine proizvoljnog lišenja slobode, mučenja i ubistva u kontekstu nemeđunarodnog oružanog sukoba samo na osnovu odgovornosti po učešću u UZP-u I,¹²¹ a ne i u UZP-u II ili III. Panel će stoga, u razmatranju tog Šaljinog razloga, ograničiti svoju analizu na eventualnu povredu načela zakonitosti u vezi sa UZP-om I.

75. Kad je reč o članu 16(1)(a) Zakona i njegovoj usaglašenosti sa načelom zakonitosti, panel Vrhovnog suda podseća na prethodnu analizu i zaključke apelacionog panela, sa kojima se slaže, a prema kojima je odgovornost po osnovu UZP-a izričito predviđena Zakonom, i to kao vid izvršilaštva prema članu 16(1)(a) Zakona,¹²² da je UZP vid odgovornosti prema međunarodnom običajnom pravu i da

---

¹¹⁹ Šaljin zahtev, stavovi 27-28.

¹²⁰ Šaljin zahtev, stav 27.

¹²¹ Prvostepena presuda, stav 1036.

¹²² Drugostepena presuda, stav 175 i fusnote 391-393.

je to bio i u vreme izvršenja krivičnih dela,¹²³ kao i da je saznanje o odgovornosti po osnovu UZP-a g. Šalji bilo i dostupno i predvidivo.¹²⁴

76. S tim u vezi, panel podseća na zaključak Specijalizovanog veća Ustavnog suda da se, prema Ustavu Kosova, obavezujuće norme međunarodnog običajnog prava koje se odnose na ratne zločine, zločine protiv čovečnosti i vidove odgovornosti direktno primenjuju.¹²⁵ Panel upućuje na praksu Specijalizovanog veća Ustavnog suda, koje je zaključilo da međunarodno običajno pravo ima primat nad domaćim zakonima, u skladu sa pravnim sistemom i Ustavom Kosova.¹²⁶

77. Osim toga, prema članu 3(3) Zakona, panel se rukovodi sudskom praksom međunarodnih *ad hoc* sudova prilikom utvrđivanja merodavnog međunarodnog običajnog prava.¹²⁷

78. U tom kontekstu, panel konstatuje da je prva kategorija UZP-a jasno utvrđena kao prihvaćeni vid odgovornosti u okviru međunarodnog običajnog prava još 1998.

---

¹²³ Drugostepena presuda, stav 175 i fusnota 392

¹²⁴ Drugostepena presuda, stav 175 i fusnota 393.

¹²⁵ *Specijalizovani tužilac protiv Pjetera Šalje*, KSC-CC-2022-16/F00004, Decision on the Referral of Pjetër Shala to the Constitutional Court Panel Concerning Fundamental Rights Guaranteed by Article 33 of the Kosovo Constitution and Article 7 of the European Convention on Human Rights /Odluka o zahtevu Pjetera Šalje upućenom panelu Ustavnog suda u vezi sa osnovnim pravima garantovanim članom 33 Ustava Kosova i članom 7 Evropske konvencije o ljudskim pravima/, 6. jul 2022, stavovi 61-72 (u daljem tekstu: odluka Specijalizovanog veća Ustavnog suda po zahtevu Pjetera Šalje).

¹²⁶ Odluka Specijalizovanog veća Ustavnog suda po zahtevu Pjetera Šalje; *Specijalizovani tužilac protiv Tačija i drugih*, KSC-CC-2022-14/F00009, Decision on the Referral of Jakup Krasniqi Concerning the Legality of Charging Joint Criminal Enterprise and the Referral of Kadri Veseli Concerning Decision of the Appeals Panel on Challenges to the Jurisdiction of the Specialist Chambers /Odluka po zahtevu Jakupa Krasničija za ocenu ustavnosti optužbi u vezi sa udruženim zločinačkim poduhvatom i po zahtevu Kadrija Veseljija za ocenu ustavnosti odluke panela Apelacionog suda po prigovorima nenadležnosti Specijalizovanih veća/, 13. jun 2022, stav 69; član 31 Krivičnog zakonika Kosova. V. takođe član 18 Krivičnog zakona SFRJ.

¹²⁷ V. član 3(3) Zakona; KSC-BC-2020-04/IA002/F00010, Decision on Pjetër Shala's Appeal Against Decision on Motion Challenging the Establishment and Jurisdiction of the Specialist Chambers /Odluka po žalbi Pjetera Šalje na odluku po podnesku kojim se osporavaju osnivanje i nadležnost Specijalizovanih veća/, 11. februar 2022, stav 19; *Specijalizovani tužilac protiv Tačija i drugih*, KSC-BC-2020-06/IA009/F00030, Decision on Appeals Against "Decision on Motions Challenging the Jurisdiction of the Specialist Chambers" /Odluka po žalbama na „Odluku po prigovorima nenadležnosti Specijalizovanih veća“, 23. decembar 2021. (u daljem tekstu: odluka po žalbi u vezi s nadležnošću u predmetu *Tači i drugi*), stav 152.

godine, i da je redovno primenjavana na nekoliko međunarodnih sudova i tribunala.¹²⁸ Osim toga, panel primećuje da su prvu kategoriju UZP-a, koja otelovljuje definiciju saizvršilaštva iz krivičnih zakona koji su bili na snazi u vreme izvršenja predmetnih krivičnih dela, kao i onih koji su sada na snazi na Kosovu,¹²⁹ primenjivali i kosovski sudovi kada su izricali presude za međunarodne zločine protiv određenih lica.¹³⁰ Prema tome, neosporno je da je prva kategorija UZP-a jasno utvrđen vid odgovornosti u okviru međunarodnog običajnog prava.

79. Što se tiče pitanja da li je odgovornost po osnovu UZP-a bila predvidiva i dostupna g. Šalji s obzirom na njegov nivo obrazovanja, kao i to što nije zauzimao visok položaj, zbog čega se tvrdi da osuda koja mu je izrečena predstavlja povredu načela zakonitosti,¹³¹ panel je saglasan sa zaključkom apelacionog panela da za potrebe ocene predvidivosti faktori kao što su nivo obrazovanja optuženog, njegov čin i mogućnost pristupa informacijama mogu biti relevantni, ali nisu odlučujući.¹³² Kao što je apelacioni panel zaključio, predvidivost se ocenjuje na osnovu objektivnih

---

¹²⁸ V. ICTY, *Prosecutor v. Tadić*, Judgement, IT-94-1-A, 15. jul 1999, stav 220; ICTY, *Prosecutor v. Milutinović et al.*, Decision on Dragoljub Ojdanić's Motion Challenging Jurisdiction – Joint Criminal Enterprise, IT-99-37-AR72, 21. maj 2003, stav 17; ICTR, *Prosecutor v. Elizaphan Ntakirutimana and Gérard Ntakirutimana*, Judgement, ICTR-96-10-A and ICTR-96-17-A, 13. decembar 2004, stavovi 461-468; ICTR, *Prosecutor v. Simba*, Judgment, ICTR-01-76-A, 27. novembar 2007, stavovi 243-255; ICTR, *Prosecutor v. Karemera and Ngirumpatse*, Judgement, ICTR-98-44-A, 29. septembar 2014, stav 110; SCSL, *Prosecutor v. Taylor*, Judgement, SCSL-03-01-T, 18. maj 2012, stavovi 458, 466; SCSL, *Prosecutor v. Sesay et al.*, Judgment, SCSL-04-15-A, 26. oktobar 2009, stavovi 397-400. U vezi sa prvom kategorijom UZP-a, v. ECCC, *Prosecutor v. Samphân and Chea*, Appeal Judgment, 002/19-09-2007-ECCC/SC, 23. novembar 2016, stav 810.

¹²⁹ Upor. član 22 Krivičnog zakona SFRJ; član 31 Krivičnog zakonika Kosova.

¹³⁰ Drugostepena presuda, stav 812. V. takođe Vrhovni sud Kosova, AP-KZ 89/2010, presuda, 26. januar 2011, stavovi 114-117; Osnovni sud Kosova u Prištini/Prishtinë, P 448/2012, presuda, 7. jun 2013, str. 1-2; Apelacioni sud Kosova, PAKR 440/13, presuda, 11. avgust 2015, str. 1-2, 14, 18-19; Vrhovni sud Kosova, Plm.Kzz 18/2016, presuda, 13. maj 2016, stavovi 69-74; Apelacioni sud Kosova, PAKR 271/13, presuda, 30. januar 2014, stavovi 34-41; Vrhovni sud Kosova, PA II 3/2014, presuda, 7. avgust 2014, stavovi xlii-xliv; Vrhovni sud Kosova, Ap.-Kz No. 371/2008, presuda, 10. april 2009, str. 14-16, 46-47, 63-64, 82-83; Apelacioni sud Kosova, PAKR 966/2012, presuda, 11. septembar 2013, stav 74; Apelacioni sud Kosova, P. no. 122/2014, presuda, 22. jun 2017, stav 1.7 (str. 11-12); Osnovni sud Kosova u Mitrovici/Mitrovicë, P.nr. 64/12, presuda, 12. septembar 2013, p. 37; Apelacioni sud Kosova, PAKR 55/14, presuda, 29. oktobar 2014, str. 1-3, 22.

¹³¹ Šaljini zahtev, stav 28.

¹³² Drugostepena presuda, stav 177.

kriterijuma, a ukoliko određeno lice nije zauzimalo nikakav zvanični položaj, ima nizak nivo obrazovanja ili ograničen pristup informacijama iz javnog domena, ti faktori ne mogu sami po sebi isključiti odgovornost u slučaju kada su važeći zakoni u relevantnom periodu bili u dovoljnoj meri dostupni, a njihova primena predvidiva.¹³³

80. Imajući gorenavedeno u vidu, panel se uverio da apelacioni panel nije povredio krivično-pravne odredbe kada je, prihvativši zaključke sudije za prethodni postupak, pretresnog panela i Specijalizovanog veća Ustavnog suda i oslonivši se i na sopstvene zaključke, utvrdio da je prva kategorija UZP-a činila sastavni deo međunarodnog običajnog prava u inkriminisanim periodu, da se međunarodno običajno pravo direktno primenjuje pred Specijalizovanim većima i ima primat u okviru normative zacrtane ustavnim okvirom Kosova, kao i da je odgovornost po osnovu UZP-a bila u dovoljnoj meri dostupna i predvidiva g. Šalji.

81. Panel stoga odbija 3. razlog iz Šaljinog zahteva u delu koji se odnosi na UZP kao vid odgovornosti za krivično delo proizvoljnog lišenja slobode.

D. NEADEKVATNO OBAVEŠTAVANJE O TEZAMA TUŽILAŠTVA IMALO JE ZA POSLEDICU NEOSNOVANE OSUDE (4. RAZLOG)

1. Izneta argumentacija

82. Gospodin Šalja tvrdi da ga je panel osudio na osnovu pravno manjkave optužnice u kojoj nije naveden ni identitet učesnika u navodnom UZP-u, a ni identitet žrtava navodnih „krivičnih dela”.¹³⁴ Gospodin Šalja navodi da je apelacioni panel priznao pomenuti nedostatak konkretnih podataka zbog koga je odbrani uskraćena stvarna mogućnost da sprovede istragu i odgovori na optužbe, što predstavlja povredu člana 6 Evropske konvencije i člana 30 Ustava Kosova.¹³⁵ Gospodin Šalja tvrdi da ga je to što žrtve nisu imenovane a učesnici u UZP-u nisu precizno navedeni

---

¹³³ Drugostepena presuda, stav 177; odluka po žalbi u vezi s nadležnošću u predmetu *Šalja*, stav 36.

¹³⁴ Šaljin zahtev, stav 31.

¹³⁵ Šaljin zahtev, stav 31.

sprečilo da iznese delotvornu odbranu.¹³⁶ Po rečima g. Šalje, to što se u optužnici pominju samo neidentifikovani „zvaničnici“ i neimenovane žrtve ne ispunjava minimalne međunarodne uslove za iznošenje navoda u optužnici, čime tužilaštvo zapravo proširuje svoje teze.¹³⁷ Pored toga, pretresni panel je povećao broj žrtava sa devet na 18 lica.¹³⁸

83. Gospodin Šalja dalje iznosi da tih dodatnih devet žrtava izlaze iz okvira optužbi i da njihovo dodavanje suočava g. Šalju sa novim osnovom za izricanje osude, bez prethodnog obaveštenja.¹³⁹ Odbrana tvrdi da usled toga uopšte nije bila upoznata sa relevantnim informacijama i da nije dobila nikakvo obaveštenje o tome da se g. Šalji zapravo sudi za krivična dela izvršena nad 18 žrtava.¹⁴⁰ To je prouzrokovalo nedopuštenu izmenu teza tužilaštva, čime je prekršeno Šaljino pravo na pravično suđenje.¹⁴¹ Odbrana naglašava da je ovaj predmet netipičan s obzirom na ograničen broj žrtava, što zahteva veću preciznost, i da je bilo nepravično da se g. Šalji izrekne osuda za krivična dela koja su izvršena protiv devet dodatnih lica koja se uopšte ne navode u optužnici.¹⁴² Po rečima odbrane, usled tog neadekvatnog obaveštavanja i preciznosti, g. Šalji su bili uskraćeni adekvatno vreme, mogućnosti i jasna predstava o optužbama za pripremu odbrane, što predstavlja bitnu povredu postupka prema članu 48(7) Zakona i pravilu 193 Pravilnika.¹⁴³

84. Tužilaštvo odgovara da Šaljini navodi u vezi sa nedostatkom preciznosti u pogledu drugih učesnika u UZP-u predstavljaju ponavljanje argumenata već odbijenih u žalbi i ne odnose se na drugostepenu presudu, zbog čega je njegov zahtev nedopušten.¹⁴⁴ Tužilaštvo dalje tvrdi da g. Šalja ne ukazuje ni na kakvu grešku u

---

¹³⁶ Šaljin zahtev, stav 32.

¹³⁷ Šaljin zahtev, stav 31.

¹³⁸ Šaljin zahtev, stav 33.

¹³⁹ Šaljin zahtev, stav 34.

¹⁴⁰ Šaljin zahtev, stav 35.

¹⁴¹ Šaljin zahtev, stav 35.

¹⁴² Šaljin zahtev, stav 36.

¹⁴³ Šaljin zahtev, stav 37.

¹⁴⁴ Odgovor tužilaštva, stav 33.

prvostepenoj presudi ili obrazloženju apelacionog panela da opis drugih učesnika u UZP-u nije u nedopuštenoj meri neodređen, i da ne navodi nikakvu pravnu grešku u zaključcima pretresnog panela o učesnicima u UZP-u.¹⁴⁵ Tužilaštvo takođe naglašava da je apelacioni panel već odbio Šaljine tvrdnje o tome da su mu prava ugrožena, u obrazloženoj odluci u kojoj je između ostalog zaključio da su navodi u optužnici tako formulisani da je odbrana bila jasno obaveštena o tome da je UZP za koji se optuženi tereti obuhvatao i druga lica osim onih koja su po imenu navedena u optužnici, te da optužnica nema nedostataka.¹⁴⁶

85. Tužilaštvo dalje iznosi da se g. Šalja prosto ne slaže sa zaključcima apelacionog panela da je bilo 18 žrtava kojima je naneta materijalna i nematerijalna šteta, a ne samo devet žrtava navedenih u optužnici.¹⁴⁷ Po mišljenju tužilaštva, apelacioni panel je ispravno zaključio da su nedostaci optužnice bili otklonjeni i da su g. Šalji dostavljene „blagovremene, jasne i dosledne informacije o tome da ga optužnica tereti za najmanje 18 žrtava”.¹⁴⁸

86. Gospodin Šalja u replici navodi da tužilaštvo gubi iz vida štetu koju je izostavljanje ključnih učesnika u UZP-u iz optužnice nanelo njegovim pravima. Kako on tvrdi, da su lica kao što su g. Fatmir Ljimaj i g. Osman Krijeziju bila navedena optužnici kao učesnici u UZP-u, odbrana bi imala mogućnost da sprovede ciljane istrage i da na odgovarajući način prilagodi svoju strategiju, a posebno imajući u vidu ulogu g. Krijezijua kao svedoka tužilaštva.¹⁴⁹ Odbrana dalje tvrdi da je izostavljanjem iz optužnice takvih istaknutih ličnosti OVK, koje su bile dobro poznate tužilaštvu, prekršeno pravo g. Šalje na pravično suđenje, kao i da tužilaštvo na sličan način prenebregava suštinu njegovih argumenata u vezi sa pojedinostima o žrtvama, tako što pogrešno tvrdi da upućivanje na određena činjenična pitanja predstavlja

---

¹⁴⁵ Odgovor tužilaštva, stav 34.

¹⁴⁶ Odgovor tužilaštva, stav 34.

¹⁴⁷ Odgovor tužilaštva, stav 36.

¹⁴⁸ Odgovor tužilaštva, stav 41. V. takođe odgovor tužilaštva, stavove 37-40, 42.

¹⁴⁹ Šaljina replika, stav 8.

priznavanje ili prihvatanje nedopuštenog proširenja optužbi.¹⁵⁰

2. Ocena panela Vrhovnog suda

87. Panel najpre konstatuje da g. Šalja ne ukazuje na neku bitnu povredu bilo koje konkretne procedure predviđene Zakonom ili Pravilnikom, već se umesto toga uopšteno poziva na član 6 Evropske konvencije i član 30 Ustava.¹⁵¹

88. Panel smatra da se Šaljina izjašnjenja mogu razumeti kao pozivanje na član 6(3)(a) Evropske konvencije, koji se odnosi na obaveštavanje o optužbama. Panel primećuje da se članom 21(4)(a) Zakona optuženom na sličan način garantuje pravo da bude obavešten o optužbama koje mu se stavljaju na teret. Panel će stoga razmotriti osnovanost tog razloga, imajući u vidu značaj koji panel pridaje pravu na slobodu, njegovoj zaštiti i integritetu postupka.

89. Panel konstatuje da g. Šalja izražava svoje neslaganje sa drugostepenom presudom tvrdeći da je apelacioni panel prekršio procesno pravo, ali se ne izjašnjava o zaključcima apelacionog panela u vezi sa nedostacima optužnice, niti, što je još važnije, o njegovoj iscrpnoj analizi optužnice i konačnom zaključku da su nedostaci optužnice bili otklonjeni.¹⁵²

90. Konkretno, panel primećuje da je apelacioni panel zaključio da je pretresni panel pogrešio kada nije zaključio da je optužnica manjkava u pogledu broja žrtava koje su u njoj navedene.¹⁵³ Apelacioni panel je potom utvrdio da se nedostaci optužnice mogu otkloniti, budući da dodavanje devet žrtava „ne predstavlja novu optužbu niti radikalno menja tezu tužilaštva protiv Šalje”.¹⁵⁴ Apelacioni panel je takođe konstatovao da reč „najmanje“ u vezi sa devet žrtava iz optužnice jasno

---

¹⁵⁰ Šaljina replika, stavovi 8-9.

¹⁵¹ Šaljin zahtev, stavovi 31-37.

¹⁵² V. Šaljin zahtev, stavove 31-37.

¹⁵³ Drugostepena presuda, stavovi 189-193.

¹⁵⁴ Drugostepena presuda, stav 195.

signalizuje g. Šalji da bi mogao biti krivično odgovoran i za veći broj žrtava.¹⁵⁵ S tim u vezi, apelacioni panel je primetio da je tužilaštvo u svom pretpretresnom podnesku, uvodnom izlaganju i svim svojim izjašnjenjima tokom suđenja govorilo o 18 žrtava.¹⁵⁶ Apelacioni panel je takođe analizirao da li je g. Šalja tokom postupka bio svestan da je optužen za krivična dela koja se odnose na najmanje 18 žrtava i zaključio da je on bio svestan da te žrtve postoje.¹⁵⁷

91. Panel primećuje da se g. Šalja ne izjašnjava o analizi nedostataka optužnice koju je dao apelacioni panel, ni o analizi načina na koji su ti nedostaci otklonjeni, niti ukazuje na bilo kakvu grešku u oceni apelacionog panela u tom pogledu. Panel se slaže sa zaključkom apelacionog panela da je tužilaštvo ispravilo nedovoljnu preciznost optužnice u pogledu broja žrtava, što je g. Šalji omogućilo da pripremi svrsishodnu odbranu,¹⁵⁸ kao i da je Šalja „blagovremeno, jasno i dosledno obavešten“ da se optužbe protiv njega odnose na 18 lica.¹⁵⁹

92. Slično tome, apelacioni panel je detaljno razmotrio Šaljine argumente u vezi sa učesnicima u UZP-u i time što žrtve u optužnici nisu navedene po imenu.¹⁶⁰ Panel primećuje da g. Šalja samo uopšteno navodi da ti nedostaci optužnice u vezi sa učesnicima u UZP-u i imenima žrtava nisu nikada otklonjeni, ali da pri tome ne ukazuje ni na jedan konkretni zaključak apelacionog panela, ne bavi se detaljnim razmatranjem koje apelacioni panel iznosi, niti se poziva na određenu sudsku praksu ili druge izvore kojima bi potkrepio svoju uopštenu tvrdnju.¹⁶¹

93. Panel stoga smatra da g. Šalja nije pokazao da je njegovo pravo na pravičan postupak u tom pogledu prekršeno. Shodno tome, panel odbacuje četvrti razlog iz

---

¹⁵⁵ Drugostepena presuda, stav 195.

¹⁵⁶ Drugostepena presuda, stav 197.

¹⁵⁷ Drugostepena presuda, stav 198.

¹⁵⁸ Drugostepena presuda, stav 197.

¹⁵⁹ Drugostepena presuda, stav 199.

¹⁶⁰ Drugostepena presuda, stavovi 209-235.

¹⁶¹ V. Šaljin zahtev, stavove 31-37.

Šaljino g zahteva.

E. NEPRAVIČNOST KAO POSLEDICA KONTAMINIRANOG SVEDOČENJA SVEDOKA TUŽILAŠTVA (5. RAZLOG)

1. Izneta argumentacija

94. Gospodin Šalja iznosi da je pretresni panel pogrešio kada je usvojio svedočenje svedokâ tužilaštva čiji su iskazi, kako on navodi, bili očigledno kontaminirani, budući da su razmenjivali mišljenja o spornim pitanjima u predmetu.¹⁶² Odbrana tvrdi da je panel pogrešio kad je prihvatio iskaze članova porodice svedoka W04733 uprkos jasnim pokazateljima da su se oni međusobno usaglašavali i da u njihovim iskazima postoje upadljive sličnosti, što navodi na zaključak da su se pre svedočenja dogovorili kako će svedočiti.¹⁶³

95. Povrh toga, g. Šalja navodi da je pretresni panel neopravdano odbacio mogućnost da je na svedoka TW4-08 izvršen uticaj, budući da je bio prisutan tokom razgovora sa svedokom tužilaštva W04733.¹⁶⁴ Odbrana dalje tvrdi da je panel primenio blage kriterijume prilikom usvajanja iskaza svedoka W04733 i članova njegove porodice, a da je istovremeno pažljivije ispitivao iskaze svedoka odbrane, pristupajući im sa neopravdanim oprezom.¹⁶⁵ Po rečima g. Šalje, takav nedosledan pristup predstavlja primenu dvostrukih standarda i odražava neopravdano i selektivno ocenjivanje.¹⁶⁶

96. Osim toga, g. Šalja tvrdi da pretresni panel nije valjano ocenio brojne dokaze koji pokazuju da su ključni svedoci tužilaštva razgovarali između sebe o spornim pitanjima, zbog čega su njihovi iskazi kontaminirani.¹⁶⁷ Odbrana iznosi da su svedoci

---

¹⁶² Šaljin zahtev, stav 38.

¹⁶³ Šaljin zahtev, stav 39.

¹⁶⁴ Šaljin zahtev, stav 39.

¹⁶⁵ Šaljin zahtev, stav 40.

¹⁶⁶ Šaljin zahtev, stav 40.

¹⁶⁷ Šaljin zahtev, stavovi 41-42.

W01448, TW4-01, TW4-10 i TW4-04 priznali da su se sastajali, održavali kontakt ili razgovarali o događajima ključnim za ovaj predmet, kao što su zatvaranje lica u fabrici metala i događaji u Kukešu posle rata, što jasno ukazuje na to da su njihova svedočenja usaglašena.¹⁶⁸ Odbrana dalje naglašava da su svedoci TW4-04 i TW4-01 u nekoliko navrata razgovarali o spornim pitanjima, a da su oba panela propustila da uzmu u obzir da su svedoci TW4-01 i TW4-10 prijatelji koji su otvoreno razgovarali o ključnim pitanjima, uključujući smrt jedne žrtve.¹⁶⁹ Prema tvrdnjama g. Šalje, propust panela da tim kontaminiranim iskazima pristupi sa potrebnom merom opreza, iako se na njih u značajnoj meri oslonio, predstavlja materijalnu grešku koja dovodi u pitanje pravičnost postupka.¹⁷⁰

97. Tužilaštvo u odgovoru navodi da je peti razlog iz Šaljinog zahteva nedopušten, budući da je u njemu nepotpuno ili pogrešno izloženo činjenično pitanje i da predstavlja ponavljanje njegovih ranijih izjašnjenja.¹⁷¹ Tužilaštvo tvrdi da se g. Šalja ne izjašnjava o zaključcima apelacionog panela i da njegovi argumenti ne ukazuju na to da je došlo do kršenja Zakona ili bitne povrede postupka.¹⁷²

98. Zastupnik žrtava u svom odgovoru navodi da je peti razlog iz Šaljinog zahteva nedopušten zbog toga što se u njemu samo iznova osporava kredibilitet svedoka u pogledu određenih činjenica, što su tvrdnje koje su i pretresni i apelacioni panel detaljno razmotrili i odbili, a ne ukazuje se ni na kakvu novu povredu prava ili postupka, kao što član 48(7) Zakona propisuje.¹⁷³ Ključni navod odbrane da je svedočenje članova porodice svedoka W04733 „očigledno kontaminirano“ zasniva se na netačnom prikazivanju njihovih svedočenja, naročito kad je reč o referencama na

---

¹⁶⁸ Šaljin zahtev, stavovi 41-42.

¹⁶⁹ Šaljin zahtev, stavovi 43-45.

¹⁷⁰ Šaljin zahtev, stav 46.

¹⁷¹ Odgovor tužilaštva, stav 43.

¹⁷² Odgovor tužilaštva, stav 43.

¹⁷³ Odgovor zastupnika žrtava, stav 21.

„Imera Imerija“, koga je u stvari pomenuo sam svedok W04733.¹⁷⁴

99. Zastupnik žrtava dalje iznosi da je pretresni panel izričito analizirao navode odbrane o kontaktima između svedoka, za koje tvrdi da su bili u dosluhu (što uključuje prisustvo svedoka TW4-08 tokom razgovora, kao i odnos između svedoka TW4-01 i TW4-10), da je i apelacioni panel potom ispitaio te navode i odbacio pomenute argumente ili potvrdio da osporavanom svedočenju nije pridat nikakav značaj.¹⁷⁵ Prema tome, odbrana samo izražava svoje neslaganje sa činjeničnim nalazima, a ne ukazuje ni na kakvu povredu postupka niti na to da su ti nalazi bitno uticali na osporavane odluke.¹⁷⁶

100. Gospodin Šalja u replici navodi da tužilaštvo i zastupnik žrtava netačno opisuju njegova izjašnjenja tvrdeći da se njima osporavaju određene činjenice, dok se ona u stvari tiču pravičnosti postupka.¹⁷⁷ Gospodin Šalja tvrdi da propust da se iskazi svedoka tužilaštva ocene sa odgovarajućim oprezom i primena strožih kriterijuma na dokaze odbrane predstavljaju povredu njegovog prava na pravično suđenje.¹⁷⁸

2. Ocena panela Vrhovnog suda

101. Panel podseća na član 48(8) Zakona, koji glasi: „Zahtev za vanredno pravno sredstvo shodno ovom članu može se podneti na osnovu *prava utvrđenih ovim Zakonom* koja su zaštićena Ustavom ili Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama“. ¹⁷⁹ Prema tome, strana koja podnosi zahtev za zaštitu zakonitosti mora da iznese navode o povredi krivično-pravnih odredbi sadržanih u ovom Zakonu ili značajnoj povredi odredaba o postupku sadržanih u ovom Zakonu i Pravilniku, u skladu sa članom 48(7)(a) i (b) Zakona. Panel konstatuje da se g. Šalja ne poziva ni na

---

¹⁷⁴ Odgovor zastupnika žrtava, stav 22; drugostepena presuda, stav 344.

¹⁷⁵ Odgovor zastupnika žrtava, stavovi 22-23; prvostepena presuda, stavovi 371-375; drugostepena presuda, stav 375.

¹⁷⁶ Odgovor zastupnika žrtava, stav 24.

¹⁷⁷ Šaljina replika, stav 10.

¹⁷⁸ Šaljina replika, stav 10.

¹⁷⁹ Naglasak dodat.

jedan član Zakona, kao ni na bilo koje pravilo iz Pravilnika, a kamoli na prava definisana u Evropskoj konvenciji.¹⁸⁰ Gospodin Šalja takođe ne precizira da li se ovaj razlog iz njegovog zahteva zasniva na bitnoj povredi postupka ili na povredi krivično-pravnih odredbi Zakona.

102. Umesto toga, g. Šalja iznosi argumente koji se po svojoj prirodi u potpunosti odnose na dokaze.¹⁸¹ Međutim, i u ovom slučaju, g. Šalja se uopšte ne izjašnjava o oceni tog pitanja koju je dao apelacioni panel.¹⁸² Panel podseća da se, osim navedenih uslova, zahtev za zaštitu zakonitosti ne može podneti na osnovu „pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja“ ili neslaganja sa ocenom činjenica koju su dali prvostepeni i drugostepeni sud.

103. Imajući to u vidu, panel smatra da je peti razlog iz Šaljinog zahteva nedopušten i odbacuje ga bez daljeg razmatranja.

F. NEPRAVIČNO OSLANJANJE NA NEPROVERENE DOKAZE (6. RAZLOG)

1. Izneta argumentacija

104. Gospodin Šalja iznosi da neprovereni dokazi ne mogu činiti jedini ili odlučujući osnov za osudu.¹⁸³ Odbrana tvrdi da apelacioni panel nije uzeo u obzir to da „neprovereni dokazi“ obuhvataju i svedočenje uživo koje se usmeno iznosi na suđenju.¹⁸⁴ Po tom osnovu, zaključak da je g. Šalja bio učesnik u UZP-u i da je učestvovao u prebacivanju svedoka W04733 u Kukeš je nezakonit, pošto je donet na osnovu neproverenih svedočenja članova porodice svedoka W04733 posle njegove smrti.¹⁸⁵ Odbrana dalje iznosi da je oslanjanjem na uopšteni zaključak o „postupanju po istom obrascu“ da bi koristio neproverene dokaze kao potkrepljenje za osude za

---

¹⁸⁰ V. Šaljin zahtev, stavove 38-46.

¹⁸¹ Šaljin zahtev, stavovi 38-46.

¹⁸² Šaljin zahtev, stavovi 38-46.

¹⁸³ Šaljin zahtev, stav 47.

¹⁸⁴ Šaljin zahtev, stav 47.

¹⁸⁵ Šaljin zahtev, stav 47.

proizvoljno lišenje slobode, i svojim zaključcima u vezi sa jednim konkretnim svedokom i njegovim rođakom, panel povredio Šaljino pravo da unakrsno ispita svedoke koji svedoče protiv njega.¹⁸⁶ Odbrana tvrdi da je postupak zbog toga bio nepravičan i da se predmet mora vratiti na ponovno suđenje.¹⁸⁷

105. Tužilaštvo odgovara da g. Šalja iznosi tvrdnje o dve povrede pravila 140(4), naime zaključak o svedoku W04733 i zaključak o istom obrascu postupanja, i da obe te tvrdnje treba odbaciti.¹⁸⁸ Kad je reč o svedoku W04733, tužilaštvo tvrdi da zaključak o njemu nije bio „ključan“ (odnosno neizostavan) za bilo koji aspekt izrečene osude, što je važno budući da se pravilo 140(4) primenjuje isključivo na činjenice od kojih zavisi osuđujuća presuda.¹⁸⁹ Tužilaštvo osim toga iznosi da je Šaljin argument manjkav jer prenebregava ispravan pravni pristup apelacionog panela, u kome se povlači razlika između „polaznih“ i „ključnih“ zaključaka, pri čemu je slučaj svedoka W04733 bio samo jedan od niza polaznih zaključaka koji idu u prilog ključnim zaključcima.¹⁹⁰ Tužilaštvo zaključuje da to što se g. Šalja nije bavio obrazloženjem apelacionog panela znači da on nije ukazao da je apelacioni panel napravio bilo kakvu grešku u svojoj analizi pravila 140(4), i da stoga šesti razlog iz njegovog zahteva treba u potpunosti odbaciti.¹⁹¹

106. Zastupnik žrtava u svom odgovoru navodi da je šesti razlog iz Šaljinog zahteva nedopušten zbog toga što odbrana ponovo pokušava da ospori zaključke o činjenicama koji su već bili predmet rasprave u žalbenom postupku, a da se pri tome ne izjašnjava o obrazloženju apelacionog panela niti ukazuje na bilo kakvu procesnu grešku.¹⁹² Po mišljenju zastupnika žrtava, apelacioni panel je izričito razmotrio i odbio tvrdnju odbrane da se zaključak o tome da je g. Šalja učestvovao u prebacivanju

---

¹⁸⁶ Šaljin zahtev, stav 48.

¹⁸⁷ Šaljin zahtev, stav 49.

¹⁸⁸ Odgovor tužilaštva, stav 44.

¹⁸⁹ Odgovor tužilaštva, stav 45.

¹⁹⁰ Odgovor tužilaštva, stav 47.

¹⁹¹ Odgovor tužilaštva, stav 55.

¹⁹² Odgovor zastupnika žrtava, stav 25.

svedoka W04733 u Kukeš zasnivao samo na neproverenim dokazima.¹⁹³

107. Zastupnik žrtava dalje tvrdi da izjašnjenje odbrane predstavlja puko ponavljanje ranijih argumenata iznetih u žalbenom postupku, potpuno izlazi iz propisanog okvira zahteva za zaštitu zakonitosti i ne zadovoljava kriterijume dopuštenosti.¹⁹⁴

108. Gospodin Šalja u replici navodi da tužilaštvo nije u pravu kad umanjuje značaj ključnog pitanja u vezi sa svedokom W04733, a to je da dokazi iz druge ruke ostaju neprovereni čak i ukoliko se izvedu putem svedočenja uživo, budući da prosto nisu dokazi iz prve ruke.¹⁹⁵ Odbrana tvrdi da takva svedočenja predstavljaju povredu pravila 140(4)(a) Pravidnika i da nikakvo ispitivanje ne može otkloniti njihovu inherentnu nepouzdanost, niti nadoknaditi nemogućnost odbrane da na adekvatan način ospori optužbe protiv g. Šalje.¹⁹⁶

2. Ocena panela Vrhovnog suda

109. Panel podseća da, prema članu 48(7)(b) Zakona, strana koja podnosi zahtev za zaštitu zakonitosti mora tačno da navede o kojoj značajnoj povredi odredbi o postupku sadržanih u Zakonu i Pravidniku je reč.¹⁹⁷ Panel takođe konstatuje da strana koja podnosi zahtev za zaštitu zakonitosti mora da iznese i potkrepi svoju tvrdnju o povredi prava, a u slučaju povrede postupka mora da pokaže na koji način je ta povreda bitno uticala na osporavanu presudu.¹⁹⁸

110. Gospodin Šalja ne ukazuje ni na kakvu značajnu povredu neke konkretne odredbe o postupku sadržane u Zakonu ili Pravidniku, osim što se u fusnoti 66 svog zahteva na uopšten način poziva na pravilo 140(4) Pravidnika.¹⁹⁹ Međutim, panel će

---

¹⁹³ Odgovor zastupnika žrtava, stav 25; drugostepena presuda, stavovi 493, 501.

¹⁹⁴ Odgovor zastupnika žrtava, stav 25.

¹⁹⁵ Šaljina replika, stav 11.

¹⁹⁶ Šaljina replika, stav 11.

¹⁹⁷ V. član 48(7)(b) Zakona; odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 37.

¹⁹⁸ Odluka po Mustafinom zahtevu, stavovi 13, 22.

¹⁹⁹ Šaljin zahtev, stavovi 47-49.

načiniti izuzetak i razmotriti osnovanost ovog razloga, imajući u vidu značaj koji panel pridaje pravu na slobodu, njegovoj zaštiti i integritetu postupka.

111. Gospodin Šalja iznosi da apelacioni panel nije uzeo u obzir da svedočenje uživo u kome se ponavljaju prethodno neprovereni dokazi ne otklanja neproverenu prirodu tih dokaza.²⁰⁰ Međutim, apelacioni panel je razmotrio to pitanje i podsetio da, prema pravilu 140(4)(a) Pravidnika, osuđujuća presuda ne sme da se zasniva „isključivo“ na neproverenim dokazima.²⁰¹ Apelacioni panel je dodatno objasnio da se ta zabrana odnosi na činjenice koje predstavljaju obeležja krivičnih dela, vidove odgovornosti i sve činjenice koje su neizostavne za izricanje osude.²⁰² Apelacioni panel je izneo mišljenje da se ta zabrana takođe odnosi na pojedinačne kažnjive događaje za koje se optuženi tereti, čak i onda kad je više takvih događaja obuhvaćeno istom tačkom optužnice.²⁰³

112. Osim toga, mada dokazi o postojanju doslednog obrasca ponašanja u određenim okolnostima mogu da potkrepe neproverene dokaze, apelacioni panel je naglasio da se ocena takvog eventualnog potkrepljenja mora izvoditi *od slučaja do slučaja*; jedan neprovereni dokaz ne može prosto služiti kao potkrepljenje drugog neproverenog dokaza.²⁰⁴ Pored toga, apelacioni panel je kao okvir ispitivanja odredio pitanje da li su osporavani zaključci isključivo ili u odlučujućoj meri zasnovani na neproverenim dokazima, nezavisno od širih faktora kao što su opšta pravičnost ili kompenzatorni faktori.²⁰⁵

113. Osim uopštenog upućivanja na prvostepenu i drugostepenu presudu, g. Šalja se ne bavi zaključcima apelacionog panela koji su s tim u vezi.²⁰⁶ Slično tome, g. Šalja

---

²⁰⁰ Šaljin zahtev, stav 47.

²⁰¹ Drugostepena presuda, stavovi 473-475.

²⁰² Drugostepena presuda, stav 478.

²⁰³ Drugostepena presuda, stavovi 482-83.

²⁰⁴ Drugostepena presuda, stavovi 479-80.

²⁰⁵ Drugostepena presuda, stav 486.

²⁰⁶ V. Šaljin zahtev, stavove 47-49.

se ne poziva na neku konkretnu sudsku praksu niti citira pravne izvore kojima bi potkrepio svoje argumente.

114. Imajući gorenavedeno u vidu, panel smatra da g. Šalja nije pokazao da je došlo do bitne povrede postupka.

115. Panel stoga smatra da je šesti razlog iz Šaljinog zahteva nedopušten i odbacuje ga.

G. GREŠKE U VEZI SA OSUDOM ZA PROIZVOLJNO LIŠENJE SLOBODE (7. RAZLOG, I DEO 3. RAZLOGA)

1. Izneta argumentacija

116. Odbrana tvrdi da su pretresni i apelacioni panel pogrešno primenili krivično delo proizvoljnog lišenja slobode u nemeđunarodnom oružanom sukobu.²⁰⁷ Paneli su se oslonili na standarde preuzete iz pravila koja se odnose na međunarodni oružani sukob i na međunarodno pravo ljudskih prava, a ti standardi se ne mogu primeniti na nemeđunarodni oružani sukob.²⁰⁸ Odbrana iznosi da su paneli takođe tretirali određene procesne smernice, kao što su izvođenje pred sudiju u najkraćem roku i postojanje „nadležnog organa“ kao objektivna obeležja krivičnog dela, iako se samo od država očekuje da primenjuju takve garancije.²⁰⁹ Odbrana tvrdi da OVK nije imala državnu strukturu ni nezavisno sudstvo, zbog čega je bilo nemoguće da ispuni takve obaveze.²¹⁰ Po rečima odbrane, apelacioni panel je takođe pogrešio kad je izveo zaključak da odbrana „nikada nije osporavala *actus reus*“ krivičnog dela proizvoljnog lišenja slobode.²¹¹

117. Odbrana takođe iznosi da su paneli prekršili princip zakonitosti i član 7

---

²⁰⁷ Šaljin zahtev, stavovi 50-53.

²⁰⁸ Šaljin zahtev, stavovi 54-55.

²⁰⁹ Šaljin zahtev, stavovi 52, 57-59, 61-62.

²¹⁰ Šaljin zahtev, stavovi 55, 60-62.

²¹¹ Šaljin zahtev, stav 53.

Evropske konvencije zbog toga što 1999. godine krivično delo proizvoljnog lišenja slobode u nemeđunarodnom oružanom sukobu nije postojalo u zakonima Kosova ni u međunarodnom običajnom pravu.²¹² Odbrana tvrdi da je apelacioni panel prebacio teret dokazivanja na optuženog jer je g. Šalja morao da pokaže da takvo krivično delo nije postojalo, umesto da tužilaštvo dokaže svoje tvrdnje.²¹³ Po rečima odbrane, zlostavljanje tokom boravka u pritvoru ne može da posluži kao objektivno obeležje proizvoljnog lišenja slobode, a u merodavnom pravu se zlostavljanje nije povezivalo sa automatskim pravom da neko lice bude pušteno na slobodu.²¹⁴

118. Odbrana takođe osporava zaključke oba panela o subjektivnim obeležjima krivičnog dela, odnosno *mens rea*. Kako odbrana navodi, paneli su na osnovu Šaljinog povremenog prisustva i ograničenog učestvovanja u događajima izveli zaključak da je kod njega postojao umišljaj, iako g. Šalja nije bio ovlašćen da hapsi, zatvara ili oslobađa bilo kog zatvorenika.²¹⁵ Dokazi o zlostavljanju ne pokazuju traženi umišljaj za proizvoljno lišenje slobode.²¹⁶ Odbrana takođe tvrdi da su paneli primenili previsoke i nepotkrepljene kriterijume za pritvaranje iz bezbednosnih razloga.²¹⁷

119. Tužilaštvo odgovara da je 7. razlog iz Šaljinog zahteva neosnovan zbog toga što g. Šalja iznosi pet argumenata u vezi sa proizvoljnim lišenjem slobode, naime, običajno-pravni status tog krivičnog dela u nemeđunarodnim oružanim sukobima, njegova obavezna objektivna obeležja, navodno nepostojanje odgovarajućeg nadležnog organa 1999. godine, uloga zlostavljanja i odgovornost po osnovu UZP-a, ali nijedan od tih argumenata ne ukazuje ni na kakvu pravnu ili procesnu grešku.²¹⁸ Tužilaštvo pre svega tvrdi da su Šaljini prigovori na utemeljenost proizvoljnog lišenja slobode u običajnom pravu i na određenje objektivnih obeležja tog krivičnog dela

---

²¹² Šaljin zahtev, stavovi 51, 54-55.

²¹³ Šaljin zahtev, stavovi 58, 62.

²¹⁴ Šaljin zahtev, stavovi 63-65.

²¹⁵ Šaljin zahtev, stav 65.

²¹⁶ Šaljin zahtev, stav 66.

²¹⁷ Šaljin zahtev, stav 67.

²¹⁸ Odgovor tužilaštva, stav 56.

samo preformulisani argumenti u vezi sa zakonitošću, već izneti u okviru njegovog trećeg razloga, što ih čini redundantnim.²¹⁹ Po rečima tužilaštva, Šaljina tvrdnja da je apelacioni panel prebacio teret dokazivanja na optuženog je netačna: apelacioni panel je prosto odbio Šaljin neosnovan prigovor na analizu običajnog prava, pošto je zaključio da između međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava ljudskih prava nema strukturne divergencije kad je reč o definisanju krivičnog dela proizvoljnog lišenja slobode.²²⁰

120. Što se tiče preostalih Šaljinih argumenata, tužilaštvo tvrdi da obaveza ispitivanja od strane nekog nezavisnog organa predstavlja inherentnu odliku zabrane proizvoljnog lišenja slobode i važi u podjednako meri za sve učesnike u nemeđunarodnom oružanom sukobu, tako da to što OVK navodno nije imala odgovarajuće institucionalne kapacitete nije relevantno u pravnom smislu i uopšte ne predstavlja prebacivanje tereta dokazivanja na optuženog.²²¹ Tužilaštvo dalje iznosi da je Šaljin argument u vezi sa zlostavljanjem neosnovan, s obzirom da pretresni panel nije smatrao zlostavljanje objektivnim obeležjem predmetnog krivičnog dela, a da njegovi argumenti u vezi sa UZP-om počivaju na pogrešnom tumačenju predmeta *Delalić*, pri čemu Šalja poistovećuje neposredno izvršilaštvo i odgovornost po osnovu UZP-a, što je apelacioni panel s pravom odbio.²²² I na kraju, tužilaštvo konstatuje da je zaključak pretresnog panela u vezi sa jednim aspektom objektivnih obeležja predmetnog krivičnog dela koji g. Šalja osporava poništen u žalbenom postupku, zbog čega su svi njegovi preostali prigovori s tim u vezi apstraktni i bez realnog značaja, pa, prema tome, sedmi razlog iz njegovog zahteva treba u celini odbaciti.²²³

121. Odbrana u replici navodi da je pretresni panel, suprotno tvrdnjama tužilaštva, izričito i pogrešno smatrao zlostavljanje objektivnim obeležjem krivičnog dela

---

²¹⁹ Odgovor tužilaštva, stavovi 56-57.

²²⁰ Odgovor tužilaštva, stavovi 58-60.

²²¹ Odgovor tužilaštva, stavovi 61-63.

²²² Odgovor tužilaštva, stavovi 66-69.

²²³ Odgovor tužilaštva, stavovi 72-73.

proizvoljnog lišenja slobode.²²⁴ Odbrana tvrdi da zaključak pretresnog panela da je zlostavljanje zatvorenika bilo „ključno“ za zadovoljavanje uslova za postojanje objektivnih obeležja tog krivičnog dela pokazuje da se pretresni panel na nedozvoljen način oslonio na zlostavljanje prilikom utvrđivanja objektivnih obeležja proizvoljnog lišenja slobode.²²⁵

2. Ocena panela Vrhovnog suda

122. Panel najpre podseća da će, pored argumentacije koju g. Šalja iznosi u okviru sedmog razloga iz svog zahteva, u ovom odeljku razmotriti i one argumente koje je g. Šalja izneo u okviru trećeg razloga iz svog zahteva, a koji se odnose na proizvoljno lišenje slobode. Panel će prvo razmotriti Šaljine argumente o navodnom kršenju načela zakonitosti u vezi sa krivičnim delom proizvoljnog lišenja slobode, koje on iznosi u trećem razlogu iz svog zahteva.

123. Panel s tim u vezi konstatuje da g. Šalja tvrdi da su presudom prekršeni uslov dostupnosti i predvidivosti, kao i načelo zakonitosti garantovano članom 7(1) Evropske konvencije, članom 33 Ustava Kosova i članom 15 Međunarodnog pakta.²²⁶ Gospodin Šalja takođe navodi da su pretresni i apelacioni panel pogrešili u pogledu primene člana 14(1)(c) Zakona i „bitno povredili zakon u smislu člana 48(7)-(8) Zakona i pravila 193 Pravilnika“.²²⁷

124. Po shvatanju panela, argumenti u kojima se g. Šalja poziva na član 7 Evropske konvencije zasnivaju se na tvrdnji o povredi krivičnopravnih odredbi, a imajući gorenavedeno u vidu, panel smatra da je taj aspekt trećeg razloga iz Šaljinog zahteva dopušten. Panel će stoga razmotriti osnovanost Šaljinih argumenata.

125. Panel podseća da je apelacioni panel u više prilika razmatrao i iscrpno

---

²²⁴ Šaljina replika, stav 12.

²²⁵ Šaljina replika, stav 13.

²²⁶ Šaljin zahtev, stavovi 27, 29. V. takođe Šaljin zahtev, stav 51.

²²⁷ Šaljin zahtev, stav 30.

analizirao pitanje da li je proizvoljno lišenje slobode bilo deo međunarodnog običajnog prava u vreme izvršenja krivičnih dela iz optužnice, između ostalog u predmetu protiv g. Šalje.²²⁸ U vezi sa žalbom koju je g. Šalja uložio na prvostepenu presudu, apelacioni panel je potvrdio svoje ranije zaključke:

(i) da nadležnost Specijalizovanih veća nije ograničena samo na radnje izričito navedene u članu 14(1)(c) Zakona, (ii) da se netaksativnom formulacijom iz te odredbe ne krši načelo pravne sigurnosti (*lex certa*) jer, da bi neka radnja bila obuhvaćena Zakonom i stoga spadala u nadležnost Specijalizovanih veća, ta radnja je morala biti predviđena međunarodnim običajnim pravom u periodu vremenske nadležnosti Specijalizovanih veća i mora da predstavlja teško kršenje zajedničkog člana 3, (iii) da proizvoljno lišenje slobode predstavlja teško kršenje zajedničkog člana 3, a lišenje slobode postaje proizvoljno i predstavlja teško kršenje zajedničkog člana 3 kada se prekrši načelo humanog postupanja, nezavisno od toga da li postoji pravni osnov da se neko lice liši slobode, (iv) da je proizvoljno lišenje slobode tokom nemeđunarodnog sukoba bilo kažnjivo međunarodnim običajnim pravom u predmetnom periodu, (v) da je optuženom u relevantno vreme bilo dostupno i predvidivo saznanje da bi učešće u radnjama proizvoljnog lišenja slobode moglo da povlači krivičnu odgovornost i (vi) da se optužbe za proizvoljno lišenje slobode u nemeđunarodnom oružanom sukobu u ovom predmetu ne kose s principom zakonitosti.²²⁹

126. Panel takođe želi da naglasi da, kao što je apelacioni panel ranije zaključio, „formulacije člana 142 Krivičnog zakona SFRJ iz 1976. i ekvivalentnih odredbi iz krivičnih zakona drugih zemalja bivše Jugoslavije jasno pokazuju da je protivpravno hapšenje [i zatvaranje] u dato vreme bilo izričito sankcionisano kao ratni zločin, nezavisno od toga da li je izvršeno u nemeđunarodnom ili međunarodnom oružanom sukobu“.²³⁰

127. Iako je konstatovao da g. Šalja prosto ponavlja argumente koje je u ranijim prilikama već iznosio pred sudijom za prethodni postupak i apelacionim sudom,²³¹ apelacioni panel je ipak razmotrio Šaljine dodatne argumente „iz pravičnosti prema

---

²²⁸ V. odluku po žalbi u vezi s nadležnošću u predmetu *Šalja*, stavove 44-47. V. takođe odluku po žalbi u vezi s nadležnošću u predmetu *Tači i drugi; Specijalizovani tužilac protiv Saljiha Mustafe*, KSC-CA-2023-02/F00038/RED, javna redigovana verzija drugostepene presude, 14. decembar 2023. (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Mustafa*), stav 430.

²²⁹ Drugostepena presuda, stav 176. V. takođe drugostepenu presudu, stav 618.

²³⁰ Odluka po žalbi u vezi s nadležnošću u predmetu *Tači i drugi*, stav 107.

²³¹ Drugostepena presuda, stavovi 171, 174, 177.

optuženom i u interesu pravde“.²³² Konkretno, apelacioni panel je zaključio da:

Šaljine tvrdnje da OVK nije bila dovoljno organizovana da bi mogla da primenjuje međunarodno humanitarno pravo i da pripadnici OVK stoga nisu mogli da predvide mogućnost da će snositi krivičnu odgovornost za proizvoljno lišenje slobode protivreče pravosnažno utvrđenim činjenicama, dokazima u spisu, među kojima su i Šaljine ranije izjave, i zaključcima pretresnog panela.²³³

128. Panel konstatuje da g. Šalja i u ovom zahtevu, u jednom stavu, ponavlja argumente koje je već ranije iznosio.²³⁴ Gospodin Šalja se ovde neće upuštati u detaljno razmatranje različitih odluka i presuda apelacionog panela u kojima se iscrpno analizira pitanje da li je proizvoljno lišenje slobode bilo regulisano međunarodnim običajnim pravom u periodu kada su izvršena predmetna krivična dela. Panel je pažljivo ispitaio zaključke apelacionog panela u vezi sa ovim pitanjem iz različitih odluka i presuda i slaže se sa njima.²³⁵ Panel se, dakle, uverio da ni pretresni ni apelacioni panel nisu povredili krivičnopravne odredbe zakona time što su zaključili da je proizvoljno ili nezakonito lišenje slobode još i pre 1998. bilo opšteosuđivano i priznato u međunarodnom običajnom pravu kao teško kršenje međunarodnog humanitarnog prava, uključujući u nemeđunarodnim oružanim sukobima, i da bi moglo imati za posledicu krivičnu odgovornost.²³⁶ Drugim rečima, panel smatra da g. Šalja nije pokazao da je došlo do bilo kakve povrede krivičnopravnih odredbi zakona.

129. Imajući gorenavedeno u vidu, panel odbacuje treći razlog iz Šaljinog zahteva, u delu koji se odnosi na njegovu argumentaciju u vezi sa proizvoljnim lišenjem slobode.

130. Panel će u nastavku razmotriti argumente koje g. Šalja iznosi u vezi sa

---

²³² Drugostepena presuda, stav 177 (reference iz izvornog teksta su izostavljene).

²³³ Drugostepena presuda, stav 178 (reference iz izvornog teksta su izostavljene).

²³⁴ V. Šaljin zahtev, stav 29. V. takođe drugostepenu presudu, stav 166.

²³⁵ V. drugostepenu presudu, stavove 176-181, 618; odluka po žalbi u vezi s nadležnošću u predmetu *Šalja*, stavovi 44-47; odluka po žalbi u vezi s nadležnošću u predmetu *Tači i drugi*, stavovi 87-102, 106-109; drugostepena presuda u predmetu *Mustafa*, stavovi 430-431.

²³⁶ Upor. odluku po žalbi u vezi s nadležnošću u predmetu *Tači i drugi*, stav 108.

proizvoljnim lišenjem slobode u okviru sedmog razloga iz svog zahteva.

131. Panel konstatuje da g. Šalja ne upućuje ni na jedan član Zakona, pravilo Pravidnika ili povezani član Evropske konvencije, osim što se na uopšten način poziva na uslove za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti iz člana 48(7)-(8) Zakona i pravila 193 Pravidnika, uz tvrdnju da su ti uslovi prekršeni.²³⁷ Gospodin Šalja ne precizira da li neka od tih navodnih grešaka predstavlja značajnu povredu postupka ili krivičnog prava.²³⁸

132. Panel podseća da se od strana u postupku „očekuje preciznost u izjašnjenjima koja iznose pred Specijalizovana veća”.²³⁹ Panel takođe podseća da, ukoliko se u razlogu iz zahteva ne pominje nikakva povreda pravilnika ili članova Zakona, taj razlog može da odbaci kao nedopušten.²⁴⁰

133. I pored navedenih nedostataka Šaljinog zahteva, panel će ipak načiniti izuzetak i razmotriti osnovanost ovog razloga, koji panel shvata kao navod o kršenju krivičnog prava, imajući u vidu značaj koji panel pridaje pravu na slobodu, njegovoj zaštiti, integritetu postupka i pravu na pravično suđenje.

134. Gospodin Šalja u suštini tvrdi da su pretresni i apelacioni panel pogrešili kada su zaključili da se objektivna obeležja *actus reus*-a proizvoljnog lišenja slobode tokom oružanog sukoba, kao i procesne garancije s tim u vezi, mogu primeniti *mutatis mutandis* na isto krivično delo izvršeno u nemeđunarodnom sukobu.²⁴¹ Drugim rečima, g. Šalja tvrdi da proizvoljno lišenje slobode u međunarodnom oružanom sukobu nameće određene obaveze državama, a da se te obaveze ne mogu prenositi na nedržavne aktere u nemeđunarodnom oružanom sukobu.

---

²³⁷ V. Šaljin zahtev, stavove 50-69.

²³⁸ Šaljin zahtev, stavovi 50-69.

²³⁹ Odluka po zahtevu Hadžija Šalje, stav 33.

²⁴⁰ Odluka po zahtevu Hadžija Šalje, stav 33.

²⁴¹ Šaljin zahtev, stav 54.

135. Po shvatanju panela, izjašnjenja g. Šalje zasnivaju se na navodnom pogrešnom tumačenju krivičnog dela iz člana 14(1)(c) Zakona.

136. Gospodin Šalja na sledeći način rezimira navodne povrede koje je ustanovio:

(i) zaključak prema kome odsustvo procesnih garancija, koje obuhvataju izvođenje lica lišenog slobode bez odlaganja pred sudiju ili drugi nadležni organ i pružanje prilike tom licu da ospori zakonitost pritvora, predstavlja element *actus reus*-a predmetnog krivičnog dela; (ii) usvajanje prestrogog kriterijuma u pogledu značenja pojma „nadležni organ“; (iii) zaključak da nije bitno da li je učinilac lično odgovoran za nepoštovanje procesnih prava pritvorenika; i (iv) uslov da zatvaranje lica iz bezbednosnih razloga, da bi bilo zakonito, mora biti „apsolutno“ neophodno.²⁴²

137. Kad je reč o prvoj navedenoj povredi, panel primećuje da je apelacioni panel iscrpno razmotrio Šaljine argumente u vezi sa tim kako je pretresni panel definisao osnovne procesne garancije da lice lišeno slobode mora da se izvede pred sudiju ili drugi nadležni organ i da mora da mu se dozvoli da ospori zakonitost pritvora.²⁴³

Pretresni panel je na sledeći način definisao *actus reus* proizvoljnog lišenja slobode kao ratnog zločina:

[R]atni zločin proizvoljnog lišenja slobode, u smislu člana 14(1)(c) Zakona, postoji kada se činjenjem ili nečinjenjem lice koje nije aktivni učesnik u neprijateljstvima lišava slobode bez pravno osnovana ili protivno osnovnim proceduralnim garancijama.²⁴⁴

138. Što se tiče osnovnih procesnih garancija, pretresni panel je zatim jasno naveo da je sila koja vrši lišenje slobode u obavezi da lice lišeno slobode: (i) obavesti o razlozima hapšenja; (ii) bez odlaganja izvede pred sudiju ili drugi nadležni organ, i (iii) da mu pruži mogućnost da ospori zakonitost pritvaranja.²⁴⁵

139. Panel primećuje da je apelacioni panel razmotrio Šaljinu tvrdnju da pravni izvori na koje se pretresni panel oslonio u vezi sa proizvoljnim lišenjem slobode tokom međunarodnog oružanog sukoba ne mogu da se koriste za tumačenje procesnih garancija za isto krivično delo u nemeđunarodnom oružanom sukobu u kome

---

²⁴² Šaljin zahtev, stav 52 (reference iz izvornog teksta su izostavljene).

²⁴³ Drugostepena presuda, stavovi 623-630.

²⁴⁴ Prvostepena presuda, stav 936.

²⁴⁵ Prvostepena presuda, stav 938.

učestvuju nedržavni akteri.²⁴⁶

140. Panel dalje primećuje da je apelacioni panel s pravom podsetio da načelo zakonitosti ne sprečava sud da tumači i razjašnjava obeležja koja čine biće krivičnog dela.²⁴⁷ Apelacioni panel je u tom kontekstu takođe upozorio da „međunarodno pravo ljudskih prava i praksa u toj oblasti mogu biti relevantni za neke, ali ne i za sve aspekte zabrana po običajnom međunarodnom humanitarnom pravu čije kršenje povlači individualnu krivičnu odgovornost“.²⁴⁸ Međutim, kako je apelacioni panel zaključio:

U ovom slučaju, interesi međunarodnog prava ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava [se] načelno poklapaju (npr. u zajedničkim ciljevima i zaštiti interesa) utoliko što, kako je objasnio MKCK, imaju za cilj da „spreče proizvoljno lišenje slobode preciziranjem da pritvor mora biti zasnovan na potrebi, naročito bezbednosnoj, i propisivanjem određenih uslova i postupaka za sprečavanje nestanka lica i vršenje nadzora nad produženjem pritvora“.²⁴⁹

141. Pošto je pažljivo ispitaio zaključke apelacionog panela u vezi s tim pitanjem, panel je sa njima saglasan. Panelu je poznato da OVK nije imala na raspolaganju iste tradicionalne interne strukture kakve ima neka država. Međutim, panel smatra da priroda i struktura nekog nedržavnog aktera ne oslobađaju tog aktera obaveze da garantuje da lišenje slobode koje vrši nije proizvoljno. S tim u vezi, panel ima u vidu studiju MKCK-a na koju se g. Šalja oslanja,²⁵⁰ a koja između ostalog propisuje da, kad je reč o procesnim garancijama u kontekstu nedržavnih i državnih aktera u nemeđunarodnom oružanom sukobu, „ispitivanje zakonitosti interniranja mora da vrši neki nezavisni i nepristrasni organ“.²⁵¹

142. Imajući gorenavedeno u vidu, panel smatra da nije došlo do bilo kakve povrede krivičnopравnih odredbi zakona kad je reč o pravnim izvorima na koje se pretresni panel oslonio prilikom definisanja procesnih garancija primenjivih na ratni zločin

---

²⁴⁶ Drugostepena presuda, stavovi 623-630.

²⁴⁷ Drugostepena presuda, stav 624. V. takođe odluku po zahtevima Gucatija i Haradinaja, stav 44.

²⁴⁸ Drugostepena presuda, stav 624.

²⁴⁹ Drugostepena presuda, stav 624.

²⁵⁰ V. Šaljin zahtev, stav 54.

²⁵¹ ICRC, Commentary on the Third Geneva Convention: Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War, 2nd edition, 2020, stav 761.

proizvoljnog lišenja slobode u nemeđunarodnom oružanom sukobu, što je apelacioni panel potom iscrpno analizirao i potvrdio. Panel takođe smatra da g. Šalja nije pokazao da su procesne garancije koje je pretresni panel izložio, a apelacioni panel potom potvrdio, dovoljno jasno definisane i da su mu bile predvidive u vreme izvršenja predmetnih krivičnih dela.

143. Imajući u vidu zaštitni karakter zabrane proizvoljnog lišenja slobode, panel smatra da argument g. Šalje da u OVK nije postojao odgovarajući nezavisan organ sam po sebi ne znači da OVK nije morala da se pridržava svojih obaveza i da obezbedi prisustvo odgovarajućeg nadležnog organa kad je tokom sukoba lišavala lica slobode.²⁵² Panel primećuje da se g. Šalja s tim u vezi ne poziva na neku konkretnu sudsku praksu ili druge pravne izvore kako bi potkrepio svoj argument da nadležni organ „može da postoji samo ukoliko odgovarajuća strana u sukobu ima barem neke attribute državne vlasti”.²⁵³ Naprotiv, panel smatra da nedržavni akteri imaju obavezu da sa licima koja liše slobode postupaju dostojanstveno i u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom. Slično tome, oni mogu da odgovaraju kada prekrše svoje obaveze u tom pogledu, a naročito kada to kršenje predstavlja ratni zločin.

144. I na kraju, panel odbija Šaljinu tvrdnju da je apelacioni panel prebacio teret dokazivanja na njega zbog toga što je tražio da g. Šalja pokaže da je proizvoljno lišenje slobode u nemeđunarodnom oružanom sukobu bilo deo međunarodnog običajnog prava u vreme izvršenja krivičnih dela, kao i da pokaže koji su elementi *actus reus*-a tog krivičnog dela.²⁵⁴ Pretresni panel je osudio g. Šalju za to krivično delo i, u skladu sa standardima merodavnim za ispitivanje u okviru žalbe, on mora da pokaže da je

---

²⁵² ICRC, Internment by Non-State Armed Groups: Legal and Practical Limits, Tilman Rodenhäuser, 14. oktobar 2024. („Kad se neko lice internira, potrebno je da postoji postupak ispitivanja kako bi se sprečilo proizvoljno lišenje slobode. Taj postupak treba da obuhvata obaveštavanje lica o razlozima interniranja, pružanje mogućnosti da ospori te razloge, kao i nezavisno, nepristrasno i redovno ispitivanje takvog osporavanja i potrebe za internacijom”).

²⁵³ Šaljin zahtev, stav 59.

²⁵⁴ V. Šaljin zahtev, stav 58.

pretresni panel napravio grešku u primeni prava koja presudu čini ništavnom.²⁵⁵

145. Panel stoga smatra da g. Šalja nije pokazao da su pretresni ili apelacioni panel povredili krivičnopravne odredbe zakona time što su zaključili da jedna od procesnih garancija u vezi sa *actus reus*-om proizvoljnog lišenja slobode podrazumeva ispitivanje lišenja slobode koje vrši neki nezavisni nadležni organ.

146. Panel sada prelazi na razmatranje druge navodne povrede na koju g. Šalja ukazuje, a to je „usvajanje prestrogog kriterijuma u pogledu značenja pojma „nadležni organ“.²⁵⁶ Panel primećuje da g. Šalja ne nudi nikakvo dalje obrazloženje tog argumenta, niti objašnjava na koji način su pretresni ili apelacioni panel povredili krivično-pravne odredbe u tom pogledu.²⁵⁷ Umesto toga, g. Šalja iznosi sugestije kojima, kako se čini, sugeriše da je pretresni panel pogrešio kad je zaključio da je OVK mogla da obezbedi prisustvo nekog „nadležnog organa“, s obzirom na činjenicu da OVK „nikada nije imala kapacitete ni odlike konvencionalne armije“.²⁵⁸ Panel konstatuje da je apelacioni panel dao iscrpnu analizu zaključaka na osnovu kojih je pretresni panel doneo svoju odluku u vezi sa ovim pitanjem.²⁵⁹

147. Panel podseća da strana koja podnosi zahtev za zaštitu zakonitosti mora ne samo da iznese navode o povredi prava, već i da ih potkrepi. Panel takođe podseća da argumenti koji se odnose na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje nisu u nadležnosti ovog panela.

148. Imajući gorenavedeno u vidu, panel odbacuje drugi argument koji g. Šalja iznosi u okviru sedmog razloga iz svog zahteva.

149. Panel sada prelazi na ocenu trećeg razloga koji g. Šalja iznosi u okviru ovog

---

²⁵⁵ Član 46 Zakona. V. takođe drugostepenu presudu, stav 27.

²⁵⁶ Šaljin zahtev, stav 52.

²⁵⁷ V. Šaljin zahtev, stavove 53-69. V. takođe Šaljinu repliku, stavove 12-13.

²⁵⁸ Šaljin zahtev, stav 60. V. takođe Šaljin zahtev, stavove 61-63, 68.

²⁵⁹ V. drugostepenu presudu, stavove 643-664.

razloga, a to je navodna povreda izazvana zaključkom pretresnog panela, koji je apelacioni panel potvrdio, da je „irelevantno da li je počinitelj bio lično odgovoran za nepoštovanje procesnih garancija”.²⁶⁰ Po rečima g. Šalje, pretresni panel je na nedopustiv način proširio odgovornost po osnovu UZP-a, koja se time približila „krivici zbog povezanosti s drugima”.²⁶¹ Gospodin Šalja se u tom pogledu oslanja na zaključak žalbenog veća MKSJ-a u predmetu *Delalić i drugi*, prema kome se, da bi se „utvrdilo da je neki pojedinac izvršio krivično delo [...] mora dokazati više od pukog svesnog „učesća” u opštem sistemu ili operaciji na osnovu koje se zatvaraju civili”.²⁶²

150. Panel konstatuje da je apelacioni panel odbio Šaljino pozivanje na žalbenu presudu MKSJ-a u predmetu *Delalić i drugi* i da je zaključio da, „[a]ko se stav žalbenog veća MKSJ-a o ovom pitanju pročita i sagleda u celosti, jasno je da je u pitanju ocena različitih oblika izvršenja i, u okviru njih, stepena neposrednosti izvršenja krivičnog dela. Kad govori o „izvršenju” i „primarnoj krivičnoj odgovornosti”, žalbeno veće MKSJ-a podrazumeva direktno izvršenje. MKSJ pravi razliku između tog, najneposrednijeg oblika izvršenja, i manje neposrednih oblika, kao što je UZP”.²⁶³ Panel se slaže sa mišljenjem apelacionog panela da je argument u kome se g. Šalja poziva na zaključak žalbenog veća MKSJ-a u predmetu *Delalić i drugi* kako bi tvrdio da se za utvrđivanje subjektivnih obeležja proizvoljnog lišenja slobode „mora dokazati više od pukog svesnog „učesća” u opštem sistemu”²⁶⁴ irelevantan, budući da se taj predmet odnosio na direktno izvršenje.

151. Kao što je apelacioni panel ukazao, g. Šalja nije oglašen krivim za direktno izvršenje ratnog zločina proizvoljnog lišenja slobode, već za izvršenje učesćem u UZP-u I.²⁶⁵ Panel primećuje da je apelacioni panel zatim tačno napomenuo da je za

---

²⁶⁰ Šaljin zahtev, stav 52. V. takođe Šaljin zahtev, stav 65-66.

²⁶¹ Šaljin zahtev, stav 65.

²⁶² Šaljin zahtev, stav 65, gde se upućuje na ICTY, *Delalić et al.* Appeal Judgment, IT-96-21-A, 20. februar 2001. (u daljem tekstu: *Delalić et al.* Appeal Judgment), stav 342.

²⁶³ Drugostepena presuda, stav 740. V. takođe *Delalić et al.* Appeal Judgement, stavove 343, 345.

²⁶⁴ V. Šaljin zahtev, stav 65.

²⁶⁵ V. drugostepenu presudu, stav 740.

subjektivno obeležje odgovornosti za učešće u UZP I zaista potrebno više od „pukog svesnog učešća“.²⁶⁶ Panel takođe podseća da razmatranje pitanja da li je na suđenju izvedeno dovoljno dokaza u vezi sa subjektivnim obeležjima ratnog zločina proizvoljnog lišenja slobode kad je reč o g. Šalji, predstavlja ocenu utvrđivanja činjeničnog stanja i da nije u nadležnosti ovog panela.

152. Na osnovu navedenog, panel smatra da g. Šalja nije pokazao da su pretresni ili apelacioni panel primenili pogrešan kriterijum za subjektivno obeležje odgovornosti za izvršenje ratnog zločina proizvoljnog lišenja slobode i za osudu koja mu je izrečena za to krivično delo po osnovu UZP-a. Panel stoga odbacuje taj aspekt sedmog razloga iz Šaljinog zahteva.

153. Panel će sada preći na ocenu poslednjeg argumenta g. Šalje, naime da su pretresni i apelacioni panel pogrešili kada su odredili „uslov da zatvaranje lica iz bezbednosnih razloga mora biti „apsolutno“ neophodno da bi bilo zakonito“.²⁶⁷ Gospodin Šalja tvrdi da kriterijum „apsolutne neophodnosti“ „ne postoji u međunarodnom običajnom pravu“ i da Evropski sud, „na primer, propisuje kriterijum „striktno“ neophodnosti ili neophodnosti koju nalaže data situacija“.²⁶⁸

154. Panel primećuje da g. Šalja, kako se čini, prvi put iznosi svoje neslaganje sa primenom kriterijuma „apsolutne neophodnosti“ pred ovim panelom. Gospodin Šalja je apelacionom panelu izneo niz različitih argumenata u vezi sa prvostepenom presudom koji se odnose na ovo pitanje, ali nije osporavao konkretnu upotrebu izraza „apsolutno neophodno“.²⁶⁹ Umesto toga, g. Šalja je apelacionom panelu izneo sugestiju da je ispravan kriterijum trebalo da bude „postojanje sumnje u vezi sa svakim pojedinačnim zatvorenikom koja se u to vreme mogla smatrati

---

²⁶⁶ Drugostepena presuda, stav 740. V. takođe drugostepenu presudu, stav 741.

²⁶⁷ Šaljin zahtev, stav 52. V. takođe Šaljin zahtev, stav 67.

²⁶⁸ Šaljin zahtev, stav 67.

²⁶⁹ V. Šaljin zahtev, stavove 131, 214, 216-218.

opravdanom".²⁷⁰

155. Panel podseća da neće razmatrati argumente koji su objektivno mogli da budu izneti pred prvostepenim i drugostepenim panelom, a koji se ne mogu *de novo* iznositi panelu Vrhovnog suda. Osim toga, g. Šalja ne navodi ni kako se izraz „striktno neophodno“ razlikuje od izraza „apsolutno neophodno“ i kakav je eventualni uticaj ta navodna razlika mogla imati na zaključke pretresnog i apelacionog panela. Panel stoga odbacuje taj aspekt sedmog razloga iz Šaljinog zahteva.

156. I na kraju, panel konstatuje da g. Šalja iznosi još jedan argument koji se ne nalazi među navodnim povredama pobrojanim u 52. stavu njegovog zahteva. Konkretno, gospodin Šalja tvrdi da se zlostavljanje zatvorenika tokom ispitivanja ne može „smatrati objektivnim obeležjem krivičnog dela proizvoljnog lišenja slobode“.²⁷¹

157. Panel primećuje da g. Šalja u vezi sa ovim argumentom ne upućuje ni na jedan zaključak pretresnog ili apelacionog panela.²⁷² U stvari, g. Šalja u vezi sa ovim argumentom uopšte ne upućuje ni na kakav izvor, bilo na prvostepenu ili drugostepenu presudu, ili na neki drugi pravni izvor ili sudsku praksu. Panel ne može da razmatra argument koji g. Šalje iznosi u vezi sa zlostavljanjem zatvorenika kao objektivnim obeležjem krivičnog dela proizvoljnog lišenja slobode ako taj argument nije potkrepljen, obrazložen ni zasnovan na određenim izvorima. U svakom slučaju, panel konstatuje da ni pretresni ni apelacioni panel nisu zaključili da zlostavljanje nekog zatvorenika predstavlja objektivno obeležje proizvoljnog lišenja slobode kao ratnog zločina.²⁷³

158. Panel stoga odbacuje argument koji g. Šalja iznosi u vezi s tim pitanjem.

159. Imajući gorenavedeno u vidu, panel u celini odbacuje sedmi razlog iz Šaljinog

---

²⁷⁰ Upor. drugostepenu presudu, stav 721.

²⁷¹ Šaljin zahtev, stav 64.

²⁷² V. Šaljin zahtev, stav 64.

²⁷³ Upor. prvostepenu presudu, stavove 936-943; drugostepena presuda, stavovi 619-621.

zahteva.

H. OSUDA IZREČENA ZA UBISTVO JE NEPOUZDANA (8. RAZLOG)

1. Izneta argumentacija

160. Gospodin Šalja iznosi da je panel neopravdano proširio odgovornost za smrt žrtve na njega, preko učešća u UZP-u, iako on nije imao važnu ulogu u predmetnom ubistvu.²⁷⁴ Odbrana tvrdi da se pretresni panel oslonio na tri manjkava elementa kad je zaključio da je izvršenje tog ubistva bilo deo zajedničkog plana. Prvo, pretresni panel je povezoao ubijanje sa zlostavljanjem zatvorenika, iako g. Šalja nije bio prisutan tokom pucanja, što znači da se ne može smatrati da je to delo bilo deo zajedničkog plana.²⁷⁵ Drugo, pretresni panel se oslonio na svedočenje da je g. Šalja jednom prilikom pretio nekom zatvoreniku koje nije provereno unakrsnim ispitivanjem i nije potkrepljeno drugim dokazima; čak i ukoliko bi bilo prihvaćeno, to bi eventualno ukazivalo na postojanje umišljaja u odnosu na jedno konkretno lice, ali ne i u odnosu na žrtvu.²⁷⁶

161. Osim toga, g. Šalja navodi da je pretresni panel smatrao da uskraćivanje medicinske pomoći dokazuje postojanje namere da se ubije, iako je ta odluka bila doneta bez učešća g. Šalje.²⁷⁷ Odbrana takođe konstatuje da su događaji koji su prethodili smrti žrtve bili neobični, da panel nije jasno objasnio na osnovu čega je pripisao odgovornost g. Šalji, i da nisu ostvarena neophodna subjektivna obeležja navedenog krivičnog dela.²⁷⁸ Odbrana tvrdi da su ti nedostaci, uzeti u celini, povredili pravo g. Šalje na valjano obrazloženu odluku.²⁷⁹

162. Tužilaštvo u odgovoru navodi da je osmi razlog iz Šaljinog zahteva nedopušten

---

²⁷⁴ Šaljin zahtev, stav 70.

²⁷⁵ Šaljin zahtev, stav 71.

²⁷⁶ Šaljin zahtev, stav 71.

²⁷⁷ Šaljin zahtev, stav 71.

²⁷⁸ Šaljin zahtev, stav 72.

²⁷⁹ Šaljin zahtev, stav 73.

i da ga treba odbaciti bez daljeg razmatranja zbog toga što g. Šalja ne ukazuje ni na jednu konkretnu pravnu ili procesnu grešku u drugostepenoj presudi, već umesto toga ponavlja svoje neslaganje u vezi sa utvrđenim činjeničnim stanjem, što su argumenti koje je on već izneo u žalbenom postupku i koji su tada odbijeni.²⁸⁰ Tužilaštvo iznosi da g. Šalja u svojim izjašnjenjima prosto ponovo osporava obim zajedničkog plana UZP-a i svoju odgovornost za ubistvo, a da pri tome ne razmatra obrazloženje apelacionog panela, kao i da se u velikoj meri oslanja na tvrdnje o činjeničnom stanju koje izlaze izvan okvira zahteva za zaštitu zakonitosti.²⁸¹ Tužilaštvo takođe tvrdi da g. Šalja pogrešno predstavlja prihvaćeni pravni stav: odgovornost po osnovu UZP-a ne podrazumeva uslov da je neko lice imalo „ključnu ulogu“ u izvršenju krivičnog dela, već da je dalo značajan doprinos sa traženim umišljajem; niti je jedan od uslova umišljaj da se ubije neka konkretna žrtva; a pretresni panel jeste izveo zaključke o vrsti umišljaja koji je imao g. Šalja, što je izričito potvrđeno u žalbenom postupku.²⁸²

2. Ocena panela Vrhovnog suda

163. Panel najpre konstatuje da g. Šalja nije ukazao ni na kakvu bitnu povredu nekog konkretnog postupka propisanog Zakonom ili Pravilnikom.²⁸³ Panel podseća da strana koja podnosi zahtev za zaštitu zakonitosti mora da iznese i potkrepi navode o bitnoj povredi postupka propisanog Zakonom i Pravilnikom, kao i da pokaže na koji je način ta povreda bitno uticala na osporavanu presudu.²⁸⁴ Panel ne može takođe da razmatra ocenu činjeničnog stanja i pitanja u vezi sa dokazima. Panel primećuje da se g. Šalja, sa svoje strane, nije pridržavao pomenutih kriterijuma dopuštenosti.

164. Na primer, panel konstatuje da g. Šalja ne razmatra zaključke apelacionog

---

²⁸⁰ Odgovor tužilaštva, stavovi 74-75.

²⁸¹ Odgovor tužilaštva, stav 75.

²⁸² Odgovor tužilaštva, stav 76; drugostepena presuda, stavovi 854-855. V. takođe drugostepenu presudu, stavove 858-862.

²⁸³ Šaljin zahtev, stavovi 70-73.

²⁸⁴ V. član 48(7)(b) Zakona; odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 37.

panela, niti na njih upućuje.²⁸⁵ Umesto toga, on osporava to što mu pretresni panel pripisuje krivicu za učešće u UZP-u I kao vid odgovornosti za smrt žrtve, ali pri tome ne navodi da li smatra da to predstavlja grešku u primeni prava ili bitnu povredu postupka u smislu člana 48(7) Zakona.²⁸⁶ Umesto toga, odbrana u svojim izjašnjenjima naglašava da g. Šalja nije bio neposredni izvršilac ubistva i da su druga lica imala važniju ulogu u događajima koji su doveli do smrti žrtve.²⁸⁷

165. Panel s tim u vezi konstatuje da odbrana osporava zaključke pretresnog panela o činjeničnom stanju, kao i njegovu ocenu uloge i *mens rea* g. Šalje u okviru zajedničkog plana, umesto da ukaže na neku konkretnu pravnu grešku u primeni prve kategorije UZP-a. Panel takođe primećuje da se preostali argumenti g. Šalje odnose samo na dokaze. Gospodin Šalja prosto iznosi svoje neslaganje sa zaključcima o činjeničnom stanju, ali se u njih ne udubljuje, što je dužan da učini prema članu 48(7) Zakona i kriterijumu preispitivanja iznetom gore.

166. Imajući gorenavedeno u vidu, panel smatra da je osmi razlog iz Šaljinog zahteva nedopušten i odbacuje ga bez daljeg razmatranja.

I. GREŠKE U ODLUCI O KAZNI (9. RAZLOG)

1. Izneta argumentacija

167. Odbrana tvrdi da su pretresni i apelacioni panel povredili načelo zakonitosti iz člana 7 Evropske konvencije time što su merodavan raspon kazni smatrali tek jednim od više relevantnih faktora.²⁸⁸ Odbrana navodi da je to u suprotnosti sa Krivičnim zakonom SFRJ iz 1976. (u daljem tekstu: KZ SFRJ), kojim je propisan obavezni raspon kazni zatvora u trajanju od pet do 15 godina i koji je bio na snazi u relevantno vreme.²⁸⁹ Odbrana takođe iznosi da su pretresni i apelacioni panel pogrešili kad su se oslonili

---

²⁸⁵ Šaljin zahtev, stavovi 70-73.

²⁸⁶ Šaljin zahtev, stavovi 70-73.

²⁸⁷ Šaljin zahtev, stav 71.

²⁸⁸ Šaljin zahtev, stav 74.

²⁸⁹ Šaljin zahtev, stav 74.

na član 44(2) Zakona, budući da je ta odredba stupila na snagu šesnaest godina posle predmetnih događaja, pa prema tome nije mogla zakonito da utiče na odluku o kazni.²⁹⁰ Gospodin Šalja dalje navodi da je pretresni panel pogrešio u primeni prava kada mu je izrekao kaznu za krivična dela izvršena protiv osamnaest lica, a ne devet, kako je navedeno u optužnici.²⁹¹ I na kraju, g. Šalja tvrdi da je protok vremena trebalo da bude uzet u obzir kao olakšavajuća okolnost.²⁹² Zbog svega toga, odbrana traži smanjenje kazne izrečene g. Šalji.

168. Tužilaštvo tvrdi da g. Šalja u devetom razlogu iz svog zahteva ignoriše autonomni normativni okvir koji reguliše rad Specijalizovanih veća i netačno pretpostavlja da se pred Specijalizovanim većima mogu direktno primenjivati domaće odredbe o kazni iz Krivičnog zakona SFRJ iz 1976.²⁹³ Gospodin Šalja je osuđen za ratne zločine na osnovu međunarodnog običajnog prava, a ne na osnovu KZ SFRJ. Osim toga, obavezujuća sudska praksa potvrđuje da je donošenje odluke o kazni regulisano Zakonom i međunarodnim običajnim pravom, a da su domaći zakoni relevantni samo ukoliko su kompatibilni.²⁹⁴ Tužilaštvo takođe konstatuje da čak i ukoliko se prihvati Šaljino pogrešno tumačenje, njegova kazna je u okviru raspona koji propisuje KZ SFRJ, a njegovi preostali argumenti — o vremenskom faktoru i o broju žrtava — predstavljaju ili ponavljanje njegovih ranijih tvrdnji koje su već odbijene, ili pogrešno prikazuju činjenično stanje, budući da je apelacioni panel poništio nekoliko osuda izrečenih g. Šalji i shodno tome mu smanjio kaznu.²⁹⁵ Po rečima tužilaštva, g. Šalja nije pokazao da odluka o kazni sadrži bilo kakvu povredu prava ili načela, zbog čega deveti razlog iz njegovog zahteva treba odbiti ili proglasiti nedopuštenim.

169. Zastupnik žrtava u svom odgovoru navodi da je deveti razlog iz Šaljinog

---

²⁹⁰ Šaljin zahtev, stav 74.

²⁹¹ Šaljin zahtev, stav 75.

²⁹² Šaljin zahtev, stav 76.

²⁹³ Odgovor tužilaštva, stavovi 79-80.

²⁹⁴ Odgovor tužilaštva, stavovi 79-81.

²⁹⁵ Odgovor tužilaštva, stavovi 82-83.

zahteva nedopušten zbog toga što odbrana u njemu ponavlja argumente u vezi sa odlukom o kazni koji su već odbijeni u žalbenom postupku, a da pri tome ne ukazuje ni na kakvu pravnu grešku.²⁹⁶ Kako zastupnik žrtava iznosi, apelacioni panel je detaljno razmotrio i odbacio tvrdnju odbrane da je raspon kazni koji propisuje KZ SFRJ bio obavezujući. Taj zaključak potvrđuje da pomenuti raspon kazni ne obavezuje Specijalizovana veća, mada ga je apelacioni panel svejedno uzeo u obzir kao relevantan faktor.²⁹⁷

170. Zastupnik žrtava takođe konstatuje da odbrana pogrešno prikazuje činjenični osnov kazne, s obzirom da tvrdi da je g. Šalji izrečena kazna za osamnaest žrtava, ali prenebregava da je apelacioni panel poništio nekoliko osuda izrečenih g. Šalji i shodno tome mu smanjio kaznu.²⁹⁸ I na kraju, zastupnik žrtava iznosi da odbrana ne potkrepljuje svoju tvrdnju da protok vremena predstavlja olakšavajuću okolnost, što je argument koji je i apelacioni panel već smatrao neodređenim i nepotkrepljenim, posebno imajući u vidu težinu krivičnih dela, kao i to da je g. Šalja kasnije osuđen za krivično delo u Belgiji.²⁹⁹

171. Gospodin Šalja u replici navodi da tužilaštvo i zastupnik žrtava greše kada se oslanjaju na činjenicu da je kazna od 13 godina zatvora izrečena g. Šalji u rasponu kazni predviđenih u KZ SFRJ, i tvrdi da raspon kazni odražava različite stepene težine nekog krivičnog dela i određuje njegovu maksimalnu težinu.³⁰⁰ Kako odbrana tvrdi, iako je kazna izrečena g. Šalji zvanično u rasponu od pet do 15 godina zatvora, apelacioni panel je nezakonito primenio širi raspon kazni, koji dopušta doživotnu kaznu zatvora, čime je na nedopušten način proširio merodavni maksimum i prekršio

---

²⁹⁶ Odgovor zastupnika žrtava, stavovi 26-28.

²⁹⁷ Odgovor zastupnika žrtava, stav 26; drugostepena presuda, stavovi 896, 899. V. takođe drugostepenu presudu, stavove 833-885, 891-895.

²⁹⁸ Odgovor zastupnika žrtava, stav 27; drugostepena presuda, stav 907. V. takođe drugostepenu presudu, stavove 191-200.

²⁹⁹ Odgovor zastupnika žrtava, stav 28; drugostepena presuda, stav 917.

³⁰⁰ Šaljina replika, stav 14.

načelo zakonitosti i član 7 Evropske konvencije.³⁰¹

2. Ocena panela Vrhovnog suda

172. Panel najpre konstatuje da se g. Šalja na uopšten način poziva na član 7 Evropske konvencije i pravilo 44(2) Zakona.³⁰² On, međutim, ne precizira da li je došlo do značajne povrede postupka ili kršenja krivičnog prava. Panel ponovo podseća da strana koja podnosi zahtev za zaštitu zakonitosti mora da iznese navode o bitnoj povredi postupka ili krivično-pravnih odredbi sadržanih u ovom Zakonu i Pravilniku.³⁰³

173. Po shvatanju panela, g. Šalja tvrdi da su pretresni i apelacioni panel povredili krivično pravo jer prilikom odmeravanja kazne nisu primenili pravo za koje on tvrdi da je bilo merodavno u vreme kada je on izvršio predmetna krivična dela.³⁰⁴ Po rečima g. Šalje, propisani raspon kazni je u njegovom slučaju pet do 15 godina zatvora.³⁰⁵ Gospodin Šalja iznosi da je član 44(2) Zakona stupio na snagu 16 godina posle KZ SFRJ i da nije mogao „zakonito uticati na utvrđivanje merodavnog raspona kazni“.³⁰⁶

174. Panel podseća da je Specijalizovano veće Ustavnog suda potvrdilo da Specijalizovana Veća rade kao autonomno telo, na osnovu sopstvenog normativnog okvira.³⁰⁷ Specijalizovano veće Ustavnog suda je konstatovalo da je „jasno na osnovu same formulacije člana 44(2) Zakona da ni raspon kazni iz vremena kada je krivično delo učinjeno niti bilo koji drugi blaži raspon kazni predviđen kasnijim zakonima Kosova ne obavezuje krivična veća“.³⁰⁸ Specijalizovano veće Ustavnog suda je

---

³⁰¹ Šaljina replika, stav 15.

³⁰² Šaljin zahtev, stavovi 74-77.

³⁰³ V. član 48(7)(b) Zakona; odluka po Veseljijevom zahtevu, stav 37.

³⁰⁴ Šaljin zahtev, stav 74.

³⁰⁵ Šaljin zahtev, stav 74.

³⁰⁶ Šaljin zahtev, stav 74.

³⁰⁷ KSC-CC-2024-27, Odluka po zahtevu Saljiha Mustafe za ocenu ustavnosti u vezi sa osnovnim pravima garantovanim članovima 31 i 33 Ustava Kosova i članovima 6 i 7 Evropske konvencije o ljudskim pravima, 17. april 2025. (u daljem tekstu: odluka Specijalizovanog veća Ustavnog suda), stav 113.

³⁰⁸ Odluka Specijalizovanog veća Ustavnog suda, stav 115.

preciziralo da „iz doslovnog tumačenja same formulacije te odredbe nepobitno proizlazi da su krivična veća, doduše, dužna da uzmu u obzir te raspone prilikom odlučivanja o kazni koju će izreći licu osuđenom za krivično delo predviđeno međunarodnim pravom, ali ih ti rasponi ne obavezuju”.³⁰⁹

175. Panel konstatuje da g. Šalja nije pokušao da argumentuje da je raspon kazni predviđen u KZ SFRJ blaži, niti je izneo bilo kakve argumente koji navode na zaključak da je bilo pretresni ili apelacioni panel pogrešio u primeni člana 44(2) Zakona. Panel s tim u vezi upućuje na smernice koje je izdao u predmetu *Salih Mustafa*, a kojih se apelacioni panel pažljivo pridržavao prilikom odmeravanja kazne zatvora koju će izreći g. Šalji prema članu 44(2) Zakona.³¹⁰ U svakom slučaju, kazna zatvora koja je izrečena g. Šalji je u rasponu kazni za koji on tvrdi da je u njegovom slučaju merodavan i on nije izneo nijedan argument koji bi ukazivao na to da je bilo pretresni ili apelacioni panel prekoračio svoja diskreciona prava u tom pogledu.

176. Panel stoga smatra da deveti razlog iz Šaljinog zahteva treba odbaciti.

V. STEPEN TAJNOSTI

177. Na kraju, panel konstatuje da su odgovor tužilaštva, odgovor zastupnika žrtava i Šaljina replika označeni kao poverljivi. Panel stoga nalaže g. Šalji, tužilaštvu i zastupniku žrtava da podnesu javne ili javne redigovane verzije svojih izjašnjenja u roku od 14 dana od obaveštenja o ovoj odluci.

VI. DISPOZITIV

178. Iz navedenih razloga, panel Vrhovnog suda

a. **ODBACUJE** zahtev u celini; i

b. **NALAŽE** g. Šalji, tužilaštvu i zastupniku žrtava da podnesu javne ili

---

³⁰⁹ Odluka Specijalizovanog veća Ustavnog suda, stav 115.

³¹⁰ Odluka po Mustafinom zahtevu, stavovi 75-111.

javne redigovane verzije svojih izjašnjenja u roku od 14 dana od obaveštenja o ovoj odluci.

/potpis na originalu/

Sudija Ekaterina Trendafilova, predsednik

U ponedeljak, 9. marta 2026.

U Hagu, Holandija